Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

...гармнай 1921 оной ...брийн 21-һээ гарана | № 219 (13708) | 1974 оной сентябриин 18, среда | Сэн 2 мүнгэн

250 МЯНГАН ГЕКТАР НАМАРАЙ ПААР— МАНАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛГО

Бэшүүрэй совхозой механизаторнууд К. Авакин, Л. Перевалов, А. Афанасьев гэгшэд ДТ-75 тракторааар сентябриин 15-да 20 час 10 минутын туршада 90,21 гектарта намарай паар хахалаа

...ҮРЭНДЭ—11403 ТОННО ТАРЯАН

...Буряадай статуправле... суглуулһан тоо, мэ...нүүдые согсолон хараха... республикымнай аймаг...дай ажахынууд байгша ...он сентябриин 10-най бай...дар Эхэ оронойнгоо ам...рта 11403 тонно таряа оруулба. Шэнэ ургасын дээжэ гүрэндэ тушааха талаар Хяагтын аймаг эрхимлэжэ ябана. Энэ аймаг 3714 тонно таряа Эхэ орондоо эльгээжэ, түсэбөө 41 процентээр дүүргээд байнхай. Тиихэдэ Сэлэнгын, Прибайкалиин аймагууд 31—35 процентдэ хүргөө. Таряа элбэгээр ургуулдаг Бэшүүрэй аймагай ажахынууд гүрэндэ 2834 тонно таряа тушаагаа. Харин Кабанскын аймагай совхозууд хараалагдаһан түсэбөө 21 процент дүүргэө. Трестнүүдэй дундаһаа «Свинопром» трестын ажахынууд ехэ таряа Эхэ орондоо оруулаа гэхэ гү, али бүхыдөө 1005 тонно орооһо тушааба. Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай ажахынууд, хүдөө ажахын предприятинууд гүрэндэ таряа тушаалгаяа үргэлжэлүүлһэн зандаа.

ЭРХИМ АМЖАЛТА ЭНДЭҺЭЭ

...ШЭБЭРТЭ. (Телефоноор ...аба). Жэл бүри орооһо ...анай тогтууритай баян ...аса хуряадаг манай сов...й механизаторнууд газар ...рилхэ талаар нилээд ...онхэй юм. Тиимэһээ та...аднай ямаршье уларил ...жэлдэ алтан шаргал шэ...э шадамараар ургуулжа, ...үр суурхадаг байна. ...гша ондошье механиза...уднай тарялангайнгаа ...ар ээн ёһоор, саг соонь ...үрилээд, тарилгаяа богоно болзорто үнгэргэжэ, ур...а харууһалһанай ашаар ...айнгаа соло алдангүй ...а байнхай. Мүнөө сов...мнай таряашад баян ур...а хуряахын хажуугаар, ...рай паар ехээр хахална. ...лэй дүнгөөр тракторно...ан ажалай бригаданууд ...хдөө 1.500 гектарта на...рай паар хахалха түсэбөө ...0 гектарта хүргөөд байн... Эндэ 3-дахи бригадын ...алтэй механизаторнууд ...Авакин, Л. Перевалов, ...Афанасьев гэгшэд онсо ...гарна. Эдэ нүхэд сентяб... 15-най үдэр ДТ-75 ...тораараа 20 час 10 ми...н туршада таһалгаряа...й хүдэлмэрилхэдөө, 90,21 ...ктарта намарай паар ха...а, халаанайнгаа нормо ...дахин үлүүлэн дүүргээ. ...эжэ ажахымнай механизаторнууд газар элдүүрилхэ талаар ээлжээтэ амжалтаяа түйлажа, дүй дүршэлөөр баян байһанаа үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Мүн 1-дэхи бригадын трактористнууд эдэнэрһээ дутуугүй ажаллана гэжэ тэмдэглэлтэй. Намарай паар хахалагшад А. Фалилеев, Б. Батуев, Вл. Васин гэгшэд ДТ-75 тракторааараа 22 час 03 минутын туршада ажаллахадаа, 71,27 гектарта намарай паар хахалжа, даабаряа 3,8 дахин үлүүлээ. Эдэ нүхэдэй эрхим амжалта юу элишэлнэб гэхэдэ, таряашаднай баян ургаса ургуулжа, орооһо таряа элбэгжүүлхэ, гүрэндэ шэнэ ургасын дээжэ тушааха табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэхын түлөө бии хүсэеэ элсүүлжэ байһыень үшөө дахин гэршэлбэ бшуу.

Мүнөө совхозоймнай механизаторнууд октябрь һарын эхилтэр бүхыдөө 3 мянган гектарта намарай паар хахалжа, түсэбөө хоёр дахин үлүүлхээр уялга абаад, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

Б. ЮМСУНОВ.
Бэшүүрэй совхозой директор.

Шэнэ ургасын таряае таһалгаряагүйгөөр хүлеэн абахын тула Зэдын аймагай «Мир» колхозойхид орооһонойнгоо тоогые эртээһээ бэлдэһэн байна.

Таряа хуряалгын эхилтэр энэ колхозой хоёрдохи отделениин орооһоной тоог хүсэд бэлэн болгогдонхой байгаа. Тоогые даагша Д. Ю. Банзаракцаев, эндэхи кладовщик Д. Жамсуев, шэгнүүршэн Г. Гармаев гэгшэд орооһоной тоог бэлэн болгохоһоо гадна, тэндэ хүдэлгэгдэдэг техникэ, шэнэ ургаса хадагалха амбаарнуудые хүсэд заһабарилһан юм. Юуб гэхэдэ, колхоздо хуряагдаһан ургасын горитой хубинь энэ тоог дээрэ буулгагдаха ёһотой ха юм.

Хуряалгын эхилһэн сагһаа хойшо колхозой хоёрдохи отделениин тоог дээрэ эртэ үглөөнһөө һүни орой болотор орооһо сэбэрлэхэ талаар ехэ ажал хэгдэнэ. Нэгэдэхи халаанда хүдэлэгшэдынь үглөөнэй 8 часһаа үдэшын 8 час болотор, хоёрдохи халаанда хүдэлэгшэдынь үдэшын 8 часһаа һүниин 2 час болотор ажаллана. Орооһо сэбэрлэдэг машинануудые һайнаар хүдэлгэхын тула эндэхи тоогые даагшын орлогшо Владимир Менжиков ехэ эдэбхи үүсхэл гаргана. Энээнэй ашаар тоог дээрэ орооһо сэбэрлэдэг «ОВП-20», «ЗАВ-10» гэжэ машинанууд, мүн бусадшье хэрэгсэлнүүд таһалгаряагүйгөөр ажаллана.

Һаяхан отделениин тоог дээгүүр манай ябахада, тэрэ үдэр 1146 центнер ешмээн, 3480 центнер шэниисэ ороһон байгаа. Ешмээн шэниисэ хоёр хуурай байжа, тус бүридөө 700—700 центнер сэбэрлэгдээд, ерэхэ жэлэй үрэһэндэ хаагдаһан байгаа. Мүн тэрэ үдэр тоог дээрэ үшөө 700 центнер орооһон асарагдаа.

ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Колхозой хоёрдохи отделениин тоог дээрэ гол түлэб Улаан-Үдын вагонно депогойхид ажаллана. Тэндэһээ ерэһэн Мария Щербакова, Людмила Дурашева, Надежда Андриевская, Любовь Саратова гэгшэд илангаяа оролдосотой һайнаар ажаллана. Сергей Котляровский, Михаил Второв, Леонид Алексеев гэгшэд ажалдаа мүн лэ үнэн зүрхэнһөө хандана.

Хуряалгын хүдэлмэриин улам үргэдэжэ байгаа хада тоог дээрэ бүри ехэ орооһон асарагдаха болоно бшуу.

— Энээниие хараадаа абажа, орооһо сэбэрлэхэ ажалда хүнүүдые нэмэжэ табиха талаар хэмжээнүүдые абажа байнабди, — гэжэ орооһоной тоогые даагша Д. Ю. Банзаракцаев хөөрэнэ.

В. БАШАРОВ.

ЗАЛУУШУУЛ МҮРЫСЭНЭ

Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой комсомолой комитет залуу комбайнернуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар горитой хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, мүнөө үедэ бодото дээрэнь бэелүүлнэ.

Бүхыдөө комсомол-залуушуулай 13 агрегат таряа хуряалгада хам оролсонхой. Тиимэһээ тэдэнэрэй дунда дэлгэрхэ социалис мүрысөөнэй тусхай гурим баталагдаһан. Табан хоног бүхэндэ мүрысөөнэй дүн гаргагдана. Түрүү һуури эзэлһэн агрегадта дамжуулгын улаан вымпел барюулагдажа, гэшүүдэйнь хүндэлэлдэ ажалай алдар солын улаан туг үргэгдэнэ.

Социалис мүрысөөнэй дүн согсолон гаргахадаа, агрегат бүхэнэй гэшүүдэй журам; хэһэн ажалайнь шанар заабол хараадаа абанабди. Гэхэтэй хамта усал аюулһаа һэргылхэ техникын заабаринуудые баримталан хүдэлдэг гү, али үгы гү гэжэ наринаар шалгаад, дүн гаргахадаа анхаралдаа абанабди.

Нигэжэ залуу комбайнернуудай ажабайдалай бүхы талыень (ганса ажалыень бэшэ) хараадаа абан, социалис мүрысөөнэй дүн гаргахада алишье талаһаа һайн байна. Энэмнай хүмүүжүүлгын тон туһатай арга болоно ха юм. Тиимэһээ ойлгууламжын горитой хүдэлмэри полевой стан дээрэ ябуулжа, залуу комбайнернуудые үндэр илалтануудта эрмэлзэхыень хүсэнэбди.

Мүнөө үедэ совхозой комсомол-залуушуулай коллективүүдэй дунда Михаил Конечных гэгшын агрегат түрүүлжэ ябана. Эдэнэр 234 гектар газарай таряа хуряажа, 3636 центнер орооһо сохёо.

Мүн Александр Омдяков, Дмитрий Монохонов, бусадшье Михаил Конечных гэгшэһээ гээгдэхэгүйе оролдон, һаала амжалтатайгаар ажаллажа байна.

Илангаяа һүүлэй үедэ социалис мүрысөөнэй эршэ шангадаа. Богони болзор соо, һайн шанартайгаар бүхы таряагаа хуряажа абаха гэһэн зорилго комбайнернуудые үндэр ехэ түйлалтануудта уряална бшуу.

Харин таряа хуряалгын дүүрэһэн хойно дүн гаргахадаа, түрүү һуури эзэлэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамотануудые, комбайнертань 125 түхэригэй, туһалагшадань 75 түхэригэй мүнгэн шангуудые барюулхабди. Мүн ВЛКСМ-эй райком манай ороной, хари гүрэнүүдэйшье үзэсхэлэн гоёые хаража ерэхэ путёвконуудаар тэдэниие шагнаха юм.

З. ЗОРКАЛЬЦЕВА,
Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой комсомолой комитедэй секретарь.
Бэшүүрэй аймаг.

...РМА БАЯРТАЙГААР АЖАЛЛАНА

...Намарай хура бороотой ...үүд хойно хойноһоо ...лдан ерэжэ, хүдэлмэ...үнэтэ саг хаһана. Тии...э малайнгаа тэжээл бо...он болзор соо шанар ...айгаар бэлэдхэхые ...айкалец» колхозойхид ...оно. В. Г. Красов..., М. А. Артемьевэй ...адаг комплексно звено... тэжээл бэлэдхэлгээр ... соогоо хоёрдохи һуу...злбэ. Эдэ хоёр звено ... хамта 7660 центнер ... шанартай үбһэ хуряа... Энэшье гайхалгүй.

...Красовскиин, Артемьевэй ...нууд үниинһөө хойшо ...ордоо мүрысэдэг, нүхэд ... бээ бэедээ туһалалсадаг ... юм. Игэжэ эбтэй эетэй ...һэнэй ашаар партиин ...омой, колхозой правле...н зүгһөө оло дахин дам...ын Улаан тугта хүр... байна.

...эдэрнүүдтэ силос да...н дүүргээ. Түсэбөөр ха...гдаһан 1500 тонноын ...о 2260 тонно силос ...гдаа. Үбһэ, тэжээл бэ...лгын түлэг дундаа ...а байха үедэ таряа ху...лгын халуун хаһа эхи...һэн. Түрүүн горох ху...даа. Энэ колхозой Каменскын механизаторнууд 536 центнер горохой үрэһэ бэлдээ. Һүүлээрнь 500 гектарай таряа хадажа эхилээ. Һаяын мэдээгээр 197 гектарай таряан хадагдажа, 4.070 центнер орооһон колхозой тоогто оруулагдаа. Зарим полиһоо гектарай 26 центнер орооһон абтана.

Таряа хуряалгада колхозой түрүү комбайнер Г. Д. Леонов эрхимлэнэ. Энэ нүхэр гурба мянган центнер орооһо хадажа үрдеэ. Харин комбайнернууд М. В. Буков, А. И. Урсметов гэгшэд Бэшүүрэй аймагай түрүү комбайнер О. Б. Аюшеевэй үүсхэл дэмжэн, баян ургасын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Орооһо таряа хуряалгын хажуугаар һолоомо суглуулха хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй юм.

Горохой, обёосой болон шэниисын һолоомын һүринүүд жэрылдэжэ захалаа. Энэмнай үбэл-хабарай хагсуу шуурганда хони малда сэгнэшэгүй тэжээл болохо гээшэ.

Үбһэ, таряа хуряалгын зэргэ ябажа байбашье, үшөө нэгэ шухала хүдэлмэри сентябрь һара соо гаража ерээ. Энэмнай хартаабха малталга болоно. Энэ хүдэлмэриин эхилхэлээр хартаабхын поли дээрэ 200 гаран һурагшад гараба. Түрүүшын үдэр 150 центнер суглуулагдаа. Саяшадаа 60 гектар газарһаа 5.000 центнер хартаабха суглуулагдаха ёһотой юм. Энэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхээр хараалагдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 100 центнер хартаабха суглуулагдажа байна.

Зүгөөр «Прибайкалец» колхозойхид гансал мүнөөдэрэй амжалтаар сэдьхэлээ ханадаггүй байна. Хойто жэлэй үндэр ургасын түлөө мүнөөнһөө тэмсэхэ ёһотой гэжэ һайн мэдэнэ. Тиимэһээ намарай паар хахалалгада баһал анхарал хандуулна. Нёдондо энэ үедэ нэгэшье гектар паар хахалагдаагүй байһан һаа, мүнөө 350 гектар хахалагдаа. Механизаторнууд И. С. Батурин, М. С. Гимальдинов, В. М. Манюк гэгшэд паар хахалалгаар илангаяа түрүүлнэд. 800 гектар паар хахалха түсэбөө эдэнэр һаяын сагта дүүргэхээр болоо.

А. АФАНАСЬЕВ.
Прибайкалиин аймаг.

ХОЁР ХАЛААНДА ХҮДЭЛГЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын аймагай «Оронгын» совхозойхид энэ жэлдэ хамта дээрээ 1.080 гектар паар хахалжа, тэрээнээ хоёрлоод, һүүлэй үедэ намарай паар бэлдэжэ байна.

Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор эндэ хамта дээрээ 1.200 гектар намарай паар элдүүрилэгдэхэ зэргэтэй. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 500 гаран гектар намарай паар бэлдэгдээд байна.

...Совхозой хоёрдохи отделениин полевой станһаа холо бэшэхэнэ үдэр, һүни илгаагүй агтын хүнхинөөн замханагүй.

«К-700» түхэлэй хоёр тракторые Владимир Халзанов, Александр Куденцов болон бусад жолоодоно. Хүсэтэ эдэ тракторнууд хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ.

«ДТ-75» түхэлэй дүрбэн трактор тарялангай бусад полинуудта нэгэ халаанда хүдэлгэгдэнэ. Трактористнуудай дутамагһаа эдэ тракторнууд нэгэ халаанда ашаглагдаха баатай болоно.

Намарай паар хахалха түсэбөө түргөөр дүүргэхын тула «ДТ-75» тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ, бусад тракторнуудые нэмэжэ табиха, ажалайнь бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ шухала байна.

И. БАЛЬДИРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Намарай паар хахалагдана. 2. «К-700» тракторые жолоодогшо В. Халзанов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото-зурагууд.

...ШОРДОМО ДОХЁО

...ЭМЖЭЭ ...БАХА ...ШУХАЛА

Таряа хуряалга гансашье хүдөө ажалшадай бэшэ, харин бүгэдэ арадай хэрэг гээшэ. Тиимэһээ таряа хуряалгые богонихон болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө хүн бүхэн оролдохо ёһотой.

Мүнөө республикымнай колхоз, совхозуудаар промышленна предприяти, организаци, эмхи зургаануудһаа, техникум, училищи, институдуудһаа олон мянган хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, студентнэр гараад, хуряалгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байнад.

КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй 1974 оной августын 20-ной тогтоолой ёһоор Улаан-Үдэ городой предприяти, организаци, эмхи зургаанууд хуряалгын хүдэлмэриин үедэ ашаанай 100 автомашина табиха уялгатай байгаа. Эдэ автомашинанууд сентябриин нэгэн болотор булта эльгээгдэхэ байгаа.

Хараалагдаһан саг болвор үни үнгэрбэ. Тиигэбэшье зарим организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд мүнөөшье болотор автомашинануудаа эльгээгээгүй, эльгээхээшье һананагүй. Жэшээлхэдэ, Октябрьска районой Заудинск лесхоз, 52-дохи һургуули, ДСО-гой уһанай станци, сельхозтехникум, хэлхеэ холбооной техникум автомашинануудаа ябуулхаяа мартаад байха юм.

Партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй тогтоолые дүүргэдэггүй предприяти, организаци, эмхи зургаанууд Советскэ районда үсөөн бэшэ. Железнодорожно районһоо — «Сибхиммонтажай» управлени, «Бурятснаб», «Жигули» гэжэ техническэ талаар туһалха станци, «Учитель» гэжэ амаралтын байшан.

Зарим предприяти, организаци, эмхи зургаанууд холын замда ябажа шадахагүй, эбдэрхэй, муу автомашинануудые хуряалгын хүдэлмэридэ гаргана. Жэшээлхэдэ, сентябриин 11-дэ овош зөөжэ байһан 72 автомашинын 5-ниинь эбдэрһэн юм.

Хуряалгын хүдэлмэри ойрын сагта дүүргэхэ, колхоз, совхозуудһаа хартаабха, овощ шэрэжэ түргэн асарха тон харюусалгатай саг ерээд байна. Энэ шухала зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула автомашинанууд олоор хэрэгтэй болохо. Тиимэһээ предприяти, организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй тогтоолой ёһоор хуряалгада эльгээхэ автомашинануудаа энэ үдэрнүүдтэ ябуулха уялгатай.

В. МАЛЬЦЕВ.

БОННДО УУЛЗАЛГАНУУД БОЛОБО

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй правительствын уряалаар эндэ ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко сентябриин 16-да ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидттэй уулзаа.

А. А. Громыко, Г. Шмидт Советскэ Союзай ба Баруун Германиин хоорондын харилсаанай асуудалнуудаар, тэрэшэлэн хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын шухала асуудалнуудаар тодорхой хөөрэлдөө хэбэ. Хоёр талын харилсаанда хабаатай асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлхэ зуураа, элдэб һалбаринуудай талаар, тэрэ тоодо политическэ ба экономическа асуудалнуудаар голлоһон харилсаануудаа саашадань хүгжөөхэ арга боломжын бии байһые тэмдэглээ.

А. А. Громыко Г. Шмидт хоёрой хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

А. А. Громыко тэрэл үдэртөө ФРГ-гэй президент В. Шеельтэй уулзаа. СССР ФРГ хоёрой хоорондын харилсаанай асуудалнуудаар, уласхоорондын зарим асуудалнуудаар хөөрэлдөөн болобо.

А. А. Громыко 1975 ондо албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэхыень уриһан уряал ФРГ-гэй президент В. Шеельдэ дамжуулаа. Тэрэнь баясхалантайгаар зүбшөөн абтаа.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

Г. Шмидтэй, В. Шеельтэй А. А. Громыкын хөөрэлдэхэдэнь, ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер, СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд У. Зам болон бусад тушаалтад байлсаа.

Сентябриин 16-да А. А. Громыко Г.-Д. Геншер хоёрой хоорондо түгэсхэлэй хөөрэлдөөн болобо.

Сентябриин 15—16-да болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр хамтын мэдээсэл баталагдан абтаа. Али али талада ашатай туһатай харилсаа холбоогоо хүгжөөжэ үргэлжэлхэ гэжэ хоёр талын эрмэлзэдэг байһые эдэ хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн харуулба.

* * *

А. А. Громыко ФРГ-дэхи хэрэгүүдээ дүүргээд, сентябриин 16-да Нью-Йорк ошохоёо ниидэ. Эндэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сессиин хүдэлмэридэ хабаадаха юм.

А. А. Громыкые Кельн-Бонн гэжэ аэропорт дээрэһээ Г.-Д. Геншер, СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин болон бусад тушаалтад үдэшэбэ.

НЯГТА НЭГЭДЭЛТЭ БҮЛЭ ДОТОР

Молдавиин ССР-эй үдэрнүүд Москвада эхилээ

Мандан гаража байгаа наранай хурса элшэ туяа дотор һалбаран харагдагша газарай баян хэшэгүүд — Совет Молдавиин һүлдэ тэмдэг тэрэнэй гүрэнэй герб дээрэ аржын харагдана. Эдэнэй дүрэ зурагууд Москвагай үйлсэ гудамжануудай, паркнуудай, концертнэ залнуудай газаагуур досоогуурхи шэмэглэлтэй нэгэдэн ниилэнхэй. Молдавиин ССР-эй үдэрнүүд сентябриин 16-да ниислэл хотодо эхилээ. Эдэнь республикын ба Молдавиин Компартиин тогтоогдон байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдана. Москвичууд энэ үглөөгүүр Кишиневһоо ерэһэн делегациие — толото виноградшад, садоводуудые, промышленностиин түрүүшүүлые, эрдэмтэд болон соёлой ажал ябуулагшадые, партийна ба Советүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые хани халуунаар угтаба.

Захагүй нэмжээ садуудай, Молдавиин набша намаагаа надхуулһан дайдын хоншуухан үнэр фабриканууд ба заводуудай ажалай эгэшэг аялга, дуушадай ирагуу хонгёо аялганууд—эдэ бүгэдые мүнөө СССР-эй ВДНХ-да соносхожо, хаража болохо байна. Эндэ, олон павильонуудай нэгэн соо, понедельнигэй үдэр «Советская Молдавия» гэһэн ойн баярай выставкэ баярай оршон байдалда нээгдээ.

«Бата нэгэдэлтэ бүлэ дотор» гэһэн скульптурна ехэ зураг ойн выставкэ харагшадые угтана. Энээнэй удхань ехэ. Совет Молдави аха дүүгэй Союзай таһаршагүй хубинь болонхой. Украинаһаа шулуун нүүрһэн ба прокат, России Федерациһаа — модон материалнууд, мүн Россиһаа, Украинаһаа, Закавказиин Республиканудһаа—элдэб янзын торгонууд нишэ эльгээгдэнэ. Казахстан үнгэтэ металлнуудые үгэнэ. Молдавида үйлэдбэрилэгдэдэг эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хахадһаа ехэнь ороной экономическа районуудта бултандань шахуу эльгээгдэдэг юм. Молдавиин холодильнигууд, мебель, бүдүүд ба бусад эд бараанууд хаа хаанагүй мэдээжэ болонхой.

(ТАСС-ай корр.).

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИ ЕРЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүтэй Советскэ Союзай делегаци ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сессиин хүдэлмэридэ хабаадахын тула Нью-Йорк ерэбэ.

А. А. Громыко аэропорт дээрэ хэһэн мэдүүлгэ дотороо игэжэ тэмдэглээ: Дэлхэй дээрэ эршэмтэй түргэн хубилалтануудай боложо байһан, орёо, заримдаа зүришэлдөөтэй оршон байдалда сессиин хүдэлмэри эхилхэнь. Гэхэ зуура, уласхоорондын шахардуу байдалай һуларалга булюу хараа шэглэл байжа үргэлжэлһөөр.

Гадаадын политическэ хараа бодолдоо ленинскэ гол ёһонуудые үнэн сэхээр баримталдаг Советскэ Союз амгалан байдалай, эб эетэй байлгын политикые саашадаашье сэхэ шууд баримталан бэелүүлхэ байха гэжэ А. А. Громыко онсолон тэмдэглэбэ.

УССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Г. Шевель түрүүтэй Украинын ССР-эй делегаци, БССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Гуринович түрүүтэй Белоруссиин ССР-эй делегаци урда тээнь Нью-Йорк ерэһэн байна.

ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЫН ҮНДЭР НЭРЭ БА УЯЛГА

Һая үнгэрһэн аймагай хонишодой суглаан дээрэ шухала асуудал зүбшэгдөө. Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдоо, һүүлшынь жэлдэ бэелүүлхэ социалис уялганууд баталан абтаа. Хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөе саашадань үргэлжэлүүлхэ зорилго табихадаа, ажалай түрүү дүй дүршэл улам гүнзэгырүүлэн нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулаа.

Аймагай ажахынуудта хонин ажал дээрэ удаан хүдэлһэн, баян дүй дүршэлтэй болоһон хонишод олон. Тэдэнтэй суг хамта хүдэлхөөр залуушуул — комсомол хүбүүд, басагад олоороо ерэжэ байдаг. Залуу хонишод ахамад нүхэдөө дахажа, тэдэнэй дүршэл шадабариие халан абаха эрмэлзэлтэй байдагынь ойлгосотой. Мүнөө үедэ ургажа ябаа залуу үетэниие ажалай дүй дүршэлдэ һургажа, эрхим хүдэлмэрилэгшэ болгохо гээшэ ехэ удха шанартай хэрэг гээшэ. Хонишодой тэрэ суглаанда хабаадагшад үни удаан сагта Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хонишоноор хүдэлһэн Социалис Ажалай Герой Шалсама Ламажаповна Цыремпиловае хүндэтэйгөөр угтаа, энэ суглаанда эдэбхитэйгээр хабаадаһандань ехэтэ баярлаа бэлэй.

Хоёр зуугаад хонишодой суглаанай президиумдэ һууһан Шалсама Ламажаповна элидхэл болон хонишодой хэлэһэн үгануудые тон анхаралтайгаар шагнажа һуугаа һэн. Баян-Голой тала дайдын баглаа сэсэг энэ хүгшэндэ барюулхадаа, тэрэнэй ажалай габьяа манда үльгэр жэшээ болог гэжэ мэдүүлээд, мүнөөнэй залуу хонишодто ходо туһа хүргэхыень тэрэниие гүйһан байха юм.

1966 ондо Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Шалсама Ламажаповна өөрынгөө ажалай ута намтарай үедэ олохон лэ залуушуулые ёһотой бэрхэ малшад болоторнь хүмүүжүүлһэн алдартай. Тэдэнэй нэгэн — мүнөө республикын суута хонишодой нэгэн Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар шагнагдаһан, КПСС-эй Буряадай обкомой гэшүүн Ольга Энхеевна Сангадиева өөрынгөө хүмүүжүүлэгшэ Шалсама Ламажаповнатай зэргэлжэ һуугаа һэн. Ольга Энхеевнатай хөөрэлдэхэдэ, «Шалсама Ламажаповна минии түрүүшын хүмүүжүүлэгшэ, хонин ажалай нюусын түлхюур минии гарта барюулһан хүн» гээд хэлээ. Мүнөө һаяхан Ольга Энхеевна залуу хонишодые һурган хүмүүжүүлдэг ажалайнгаа түлөө комсомолой Буряадай обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Табан жэлэйнгээ түсэбые гурбан жэл хахад соо дүүргэһэн Хилганын колхозой Аркадий Шапсанович Нимаев ахамад хонишоноор баһал үнинэй хүдэлдэг юм. Нүхэр Нимаев өөрынгөө бригадада залуу наһанай хоёр хүниие абаад, хонишоной мэргэжэлдэ һургажа ябадаг хүн. Колхозойнгоо мэргэжэлтэдтэй хамта залуу хонишодто зорюулжа, түрүү дүй дүршэлэй һургуули нээжэ, нилээд олон залуушуулые попирхуулһан юм. Хонин ажалда хүдэлхөөр һая ерэһэн Т. Бадмаев, Д. Раднаев, Г. Очиров, Ц. Цыренова, Д. Раднаева гэгшэд Аркадий Шапсановичые багшамнай гэжэ тоолодог. Үбгэн хонишоншье өөрынгөө шабинарай түрүүшын амжалтаар омогорхон баярлажа, сэдьхэлээ ханан ажалладаг шуу.

Баргажанай леспромхоздо дүй дүршэлтэй элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые һурган бэлдэхэдээ, түбхын түрүүндэ залуу хүдэлмэришэниие дүй дүршэлөөр баян, үнинэй, хүндэтэй хүнүүдтэ һургахыень даалгадаг заншалтай. Модо шэрэдэг жолоошод В. Калашников, С. Колобов, А. Егоров, М. Турта болон бусад нилээд олон залуушуулые өөрынгөө гараар гэхэ гү, али саг үргэлжын анхаралаар хүреэлэн, ёһотой хүдэлмэришэд болгон хүмүүжүүлһэн байха юм. Энэ жэлэй июнь һарада модо бэлэдхэгшэд В. Тормозов, В. Марковец, Г. Яричин гэгшэдэй толгойлдог бригаданууд табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие дүүргээ һэн. Эдэ нүхэдэй бригадануудта шириг, ажалша бэрхэ хүбүүд олон, өөһэдынгөө хүтэлбэрилэгшэдэй очьһон мэргэжэлые, дадал шадабариие шуналтайгаар шудалдаг, даган ажалладаг шуу. Һаяхан Владимир Тормозов, Владимир Марковец гэгшэд партиин гэшүүд болоо.

Мүнөө үедэ манай аймагай колхоз, совхозуудта таряа хуряалгын халуун хаһа ерэнхэй. Хүнтэйн үргэн тарялан дээрэ һайнаар ходо хүдэлжэ ябадаг, сууда гараһан механизаторнууд олон. Энэ жэлдэ ажахынууднай элдэб янзын шэнэ техникэ олоор абаа, залуу механизаторнуудые түргэн дары һургажа, шэнэ техникэ тэдэндэ даалгана. Тэдэнэр ургуулан тарягаа хоролтогүйгөөр, түргөөр хуряажа абаха зорилго табинхай. Үнгэрэгшэ хабар Баргажанай-Адагай техническэ мэргэжэл шудалха хүдөөгэй 20-дохи училищида манай ажахынуудай дүшэ гаран хүбүүд, басагад пуража, механизаторнууд боложо гараа.

Баргажанай совхозой урданай механизатор Василий Иванович Жеравин нэгэдэхи классай тракторист гэһэн нэрэ солотой. Училищи дүүргэһэн гурбан залуу хүбүүдые хабарһаа хойшо дахуулан һургажа ябадаг. Хабартаа газар хахалаа. Удаань техникээ заһаад, мүнөө сугтаа таряа хуряалгада гаранхай. Нёдондо таряа хуряалгын чемпион болоһон Уланай колхозой Э. Э. Нанзатов баһал залуу механизаторнуудтай бүхы сагаа үнгэргэдэг.

Һурган хүмүүжүүлхэ хэрэг ажалай түрүүшүүлэй ёһо заншал, тэдэнэй нангин уялга болонхой. Аха нүхэд ерээдүйн ажалшадые ганса хайшан гэжэ ажаллахаб гэжэ һургана бэшэ, харин ажалдаа оролдосотой, Эхэ орондоо, арад зондоо үнэн сэхэ ябахаар һургана. Манай аймагай партийна олонхи организацинууд һурган хүмүүжүүлэгшэдые тусхайта баталжа, тэдэндэ залуу һурагшадые даалгадаг гуримтай. Колхоз, совхозуудта, предприяти болон барилга дээрэ — хаанашье залуушуул бултадаа өөрын һурган хүмүүжүүлэгшэтэй байгаа хадаа ехэл һайн байха һэн гэжэ бодомжологдоно. Гадна һурган хүмүүжүүлэгшэд хадаа харюусалгатай ниитынгээ ажал ябуулга тухай олониитын үмэнэ үргэлжэ тоосоо барижа байдаг һаа, бүришье һайн бэлэй. Гэбэшье һурган хүмүүжүүлэгшэд партийна организацинуудай зүгһөө ехэ туһаламжа хүлеэдэг байна. Ажалай хэдышье баян намтартай, хүндэтэйшье хүнүүд байгаашье һаа, тэдэнэрнай һургаха мэргэжэлээр гэхэ гү, али социально-политическэ асуудалаар һургаал заабари абажа байха ёһотой. Тиимын тула һурган хүмүүжүүлэгшэ тухай тусхай гурим зохёохоор болоо хаш гэжэ һанагдана.

Р. ГАРМАЕВ.
КПСС-эй Баргажанай райкомой секретарь.

ТАЛЫН БУЛАГАЙХИДАЙ НЭГЭ ҮДЭР

РЕПОРТАЖ

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Талын-Булагай тарялангай нэлэнхы ехэ талмай үргэлжэдөө миралзан, хүүен байхадал гэнэ. Бүшэмэг һайхан тарялан соо хүдэлөөшэ бүлэг комбайнуудые холоһоо харахада, шара далайн долгин соогуур тамаржа ябаһан онгосонууд шэнгеэр үзэгдэнэ.

Тарялангай хойто захадань зогсожо, таряа хадагшадые хүлеэжэ байхадаа:

— Комбайнернууднай Ростовско областиинхидай жэшээгээр шэнэ гуримаар ажаллана. Түрүү онол арга хэрэглэһэнэй ашаар ямар үрэ дүн туйлланхайбта? — гэжэ колхозой агроном Юрий Михайлович Мункуевто хандабабди.

— Тэдэнэй жэшээгээр манай комбайнернууд бүлэг бүлэгөөрөө ажаллана. Нигэжэ ажаллахада бүтээсэ ехэтэй, комбайнуудта техническэ харууһалга хэхэдэ зохисотой, механизаторнууд бэе бэедээ туһалалсана, дүй дүршэлөө андалдана. Гадна бүлэг бүлэгөөрөө ябажа таряа хадахадаа, комбайнернууд хоорондоо мүрысэнэ. Мүн тэдэнэй хүдэлмэриие хинан шалгахада, таряаень зөөхэдэ таарамжатай, — гэжэ тэрэ яб байса харюусаба.

Хөөрэлдэһөөр байтарнай талын онгосонууд манда дүтэлжэ ерэбэ.

«СКД-5» (Сибиряк) маркын табан комбайнай штурвалда түрүү механизаторнууд Михаил Иванович Ковалевский, Григорий Ванщиков, Виктор Цыдендамбаев, Юрий Ковалевский, Виктор Доржиев гэгшэд һууна.

Ковалевскиин звеногой комбайнернууд ургаса хуряалгада эдэбхи үүсхэлтэйгээр, һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр, һайн шанартайгаар хүдэлнэ.

Эдэнэр ямар аргаар амжалта туйлланаб? Нэн түрүүн ажалайнгаа минута, час бүхэниие миин һалгангүй ажаллахые оролдоно. Комбайн, машинануудаа нарин нягтаар харууһалжа, саг соонь тоһодожо, шүрэб, татуургыень тааруулжа ябаһанай ашаар лэ үдэртөө хоёр даабари дүүргэнэ бшуу.

Талын булагай тарялангай ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн гаранхай. Энэшье ойлгосотой. Тус колхозой гурбадахи тракторна бригадын гэшүүд — аймагай механизаторнуудай социалис мүрысөөнэй үүсхэлшэд, хабарай тарилгые һайн шанартайгаар, эмхитэй гуримтайгаар үнгэргэһэн юм. Тарялангай газар дээгүүр нилээд ехэ наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүд тараагдаа һэн. Тарилгаяа хүдэлмэриин 5 үдэр соо дүүргээ бэлэй.

Талын-Булагай тарялан дээрэ 16 агрегат ажаллана. Хуряалгын бүхы хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тиимэл хадаа агрегат бүхэн үдэртөө 25—30 гектар, заримдаа дээшэшье хадана.

Талын-Булагай бригадынхид 5045 гектар тарялангаа хүдэлмэриин 15 үдэртэ сүм хуряажа, 120 мянган центнер ороохо амбаарта оруулха зорилготой. Гүрэндэ 30 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа худалдаха юм.

Талын-Булагай полевой стан. Механизаторнуудай байрада ороходо аятай зохид. Унтари хэбтэринь сэбэр. Яһала уужам столовотой. Механизаторнуудаа, тарияашадаа үдэртөө дүрбэ дахин эдеэлүүлдэг, эдеэ хоол поли дээрэ зөөдэг заншалтай. Энэ талаар тогоошон Тамара Минжуровна Жамцуевагай ажалые һайшаамаар. Нэгэ байшан соонь улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Эндэ «Дайшалхы хуудаһан», уряа лозунгнууд, социалис мүрысөөнэй ябасые харуулһан самбарнууд бии.

Колхозой партком, правлени, профсоюзай комитет социалис мүрысөөнэй гурим зохёожо баталаа. Жэшээлхэдэ, хүдэлмэриин табан үдэртэ 100 га хуряаһан, 1000 центнер таряа сохиһон комбайнерта Улаан тугхан, центнер хахад тарян нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ. Тарияа хуряалгын хаһа соо 600 гектар тарияа һайн шанартайгаар хуряаһан, 6600 центнер тарияа сохиһон комбайнерта «Восход» мотоцикл шан үгтэхэ. 500 гектар хуряаһан, 5000 центнер тарияа сохиһон комбайнер «Изумруд» телевизорээр, 400 гектар хуряаһан, 4000 центнер тарияа сохиһон комбайнер «Саратов» холодильнигаар шагнагдаха юм. Тэрэшэлэн тарияа зөөдэг автомашинын жолоошодто, тоог дээрэ эрхим һайнаар хүдэлдэг тарияшадайшье эдэбхи зориг бадаруулан урмашуулхын тула мүн лэ тусхай шан тогтоогдоо.

Боро хараан болохотой сасуу Талын-Булагай тоог электрын галаар яларна. Ороохо хатааха, сэбэрлэхэ элдэб машинануудай таһалгаряагүй түршэгэнэхэ, олон зоной ооглолсохо абяан үдэшын сэлгеэндэ элихэн дуулдана, эршэтэ ажалай орьёлон бусалжа байһаниие гэршэлнэ.

— Манай талханай «фабрика», — гэжэ оньһожоруулагдаһан тоогые даагша Октябриин революциин орденоор шагнагдаһан, коммунист Балдан Шарапович Тубаев хөөрэнэ. Нээрээшье энэ тоогые талханай «фабрика» гээ һаа, алдуу болохогүй. Эндэ ехэхэн барилганууд хэгдэнхэй: 900 дүрбэлжэн метр газарта хушагдамал сарай, мянга шахуу дүрбэлжэн метр жэлэгдэһэн шала, тарияа хадагалха складууд, тарияа ашаһан машинануудые шэгнэхэ шэгнүүр. Тоог дээрэ тарияа хатаадаг мантан томо машина, зернопультнууд болоод бусад орёо оньһон машинанууд электрын хүсөөр хүдэлгэгдэнэ. Оньһожоруулагдаһан тоог хадаа хагсуутай, бороотойшье үдэр, хамаагүй, хүдэлжэл байдаг.

...«КЗС-20» гэжэ тарияа сэбэрлэхэ машинын захада Василий Андреевич Олзоев ехэл тухашаранги ажаллана. Энэ наһажаал хүн наладчигаар хэдэн жэл удаа хүдэлхэ зуураа, тарияа сэбэрлэхэ, хатааха элдэб түхэлэй машинануудые табан хурагандаа адли мэдэхэ ... Талын-Булагай тоог ... наар хүдэлгэгдэхэ ... Олзоевой хубита ехэ.

Колхозой эрхим ... шон Владимир Цыр... Намсараев энэ тарияа ... гажа байба. Энэ нү... үдэртөө 11 рейс хэжэ, ... центнер тарияа зөөхэ ... ритай байһан аад, 4... нер хүрэтэр зөөнэ.

Багсаахада тоог дээр... раад хүн хүдэлнэ ... Тэдэнэй дунда һург... залуушуул, гэрэй ... нэрнүүд, үндэр наһа... гэд, хүгшэдшье хар...

КПСС-эй Сэлэнгын ... комой түлөөлэгшэ ... форматор. Нима Ба... куевич Очиров «Ада... гэһэн сатирическэ ... гаргажа, олон зоной ... хаар газарта хадаба. ... дэнь хүн зон сугла... нирхон уншана, залу... рог заримашуулые ... шүүмжэлһэн зура... хаража, хүнүүд дар... билдана, энеэлдэнэ.

Ажалай халуун ... үнгэрһэн үдэрнүүдһэ... мэшье илгаатай бэша... Энэ үдэр Карл М... нэрэмжэтэ колхоз... графигаар хараалһ... жээнһээ үлүү тарияа ... һан байгаа.

Огторгойдо олон ... одо мүшэд эмнилсэ... ла орой болоошье ... Талы-Булагай тоог ... полидошье ажалай ... сохисо замханагүй.

Р. БАЛДАН...
манай ...

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. Э. РЕНЧИНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна, совет болон ажахын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түлишын промышленностиин управлениин начальник Пурбо Эрдынеевич **Ренчиновые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Е. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной сентябриин 16.

КОМБАЙНЕРНУУД СҮЛӨӨГҮЙ

Хоринн аймагай ажахынуудта тарияа хуряалга түлэг дундаа ябана. Һаяын мэдээгээр аймаг дотор 8.676 гектарай тарян унагаагдажа, тэрэнэй 4.570 гектарынь сохигдоһон байна. Совхозуудай амбаарта хамта 30.378 центнер тарян оробо.

Анаагай, Дээдэ-Тайлсын, Хүрбын совхозуудта тарияа хуряалга һайн ябана. Жэшээнь, Анаагай совхоз 2.423 гектарай тарияа хадаба. Тэрэнэйнь 602 гектарай тарян хуряагдажа, гектар бүриһөөнь 8.1 центнер орооһон абтаа. Хүрбын совхозой механизаторнууд 930 гектарай тарияа хуряаба. Бэшэ ажахынуудай ургаса муу гэжэ тэмдэглэмээр. Хоринн совхоздо — 5,8, Дээдэ-Тайлсын — 6.5, «Георгиевский» совхоздо — 7.3 центнер орооһон гектар бүриһөө абтаа.

Аймагай механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Дээдэ-Тайлсын комбайнернууд Леонид Кубанов, Владимир Агильдин, Пётр Кучумов, Николай Краснопеев, Анаагай совхозой — Цырен Аюров, Алексей Снетков, Виктор Дунаев, Үдын совхозой — Владимир Игнатьев, Валерий Трофимов, Михаил Голованов, «Георгиевский» совхозһоо Ефим, Михаил Алимасовтан эдэбхитэйгээр, ажаллажа, халаанайнгаа нормо 100—150 процент дүүргэнэ.

Д. ДОРЖИЕВ.

БАЙГАЛАЙ модо урадхуулдаг конторын хүдэлмэрилэгшэд Баргажан мүрэниие сэбэрлэхэ талаар ехэ ажал ябуулна. Байгалда шудхадаг мүрэнүүдые сэбэрлэхэ талаар комисси Баргажан мүрэнэй сэбэрые һаяар шалгажа үзэхэ юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажал түлэг дундаа ябажа байна.
П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

ХОЁРДОХЁО ЧЕМПИОН БОЛ...

Людмила Доржиевна Ванданова Зэдын аймагай Борьёогой найман жэлэй һургуулида арбадахи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэ даадһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, коллективайнгаа дунда хүндэтэй болонхой юм. Зүгөөр хүн бүхэн нэгэ юумэндэ дүйтэй байдаг гээшэ aаб даа. Людмила Доржиевнада баһал имэ шадабари бии юм. Тэрэ хоёр жэл удаагуур аймаг соогоо суурхаба.

Л. Д. Ванданова «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин хони хайшалалгын пунктда ерэжэ, һайн дураараа ажалладаг заншалтай. Тэрэ долоон жэлэй туршада эндэ хони хайшалалсаха зуураа, түрүүшын үдэрһөө эхилээд һүүлшын үдэр болотор таһалгаряагүй хүдэлдэг. Людмила Доржиевна үнгэрэгшэ жэлдэ хони хайшалалгаар аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ өөрөөшье мэдэнгүй хүртөө бэлэй. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ үдэр бүри 105 хони хайшалһан байгаа. Тэрээндэ дурасхаалай бэлэг барюулагдаа һэн.

Энэ жэлэй хони хайшалалгын халуун хаһын болоходо, Л. Д. Ванданова эгээн түрүүлэн пунктда ерэжэ, түрүүшын үдэр 80 хони хайшалжа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө ажалай эрхим жэшээ харуулаа һэн. Оренбургска аргаар хони хайшалхада шанга шандааһан хэрэгтэй юм. Энэ аргада дүтэрхүүшье һаа, дүй дүршэлтэй хайшашан өөрын тусгаар арга хэрэглэһэн байна. Тэрэ бар хүсөөр бэшэ, харин ураг гарай түргэн хүдэлсөөр олон хони хайшалжа, нүхэдэйнгөө дунда суурхаа. Тус пунктын 30 хонишод Л. Д. Вандановагай арга ажалдаа нэбтэрүүлжэ, 14 үдэрэй туршада бүхы хонидоо хайшалжа дүүргэһэн ...на.

— Энэ жэлдэ хони... һон хүсэд хөөрөөгүй... хайшалхада хүндэ... Гэбэшье хонин бүхэн... лограммһаа бага бэш... хайшалаабди, — гэжэ хайшашан хөөрэнэ.

Л. Д. Ванданова 1... туршада 1370 хони ... жа, социалис мүрысөө... рүүлээ. Нигэжэ үнгэр... лэй чемпион энэшье «Аймагай 1974 оной ... хайшашан» гэһэн нэрэ... хүртэжэ, чемпионой ул... тэ хэдэрбэ. Хони хайш... аймагай хоёр дахин ... Л. Д. Вандановада үнэ... гүүд барюулагдажа, ... жец» автомобиль ... гөөр худалдажа аба... хоёрдохёо олгогдобо.

А. ЕЛИС...

СОВЕТ ШЭНЭ ТРАКТОРНУУД

Харьковай тракторай заводой главна конвейер «Т-150К» түхэлэй шэнэ тракторнууд бүтээгдэжэ байна (дээрэхи зураг). Тус заводто бүтээгдэһэн тракторнууд бэлэн продукциин талмай дээрэ гаранхай, гээгдэхээр бэлэн болоод байна (дорохи зураг).

АПН-эй фото.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

АНХАРАГДААГҮЙ АСУУДАЛНУУД, АЛДАГДАҺАН АРГА БОЛОМЖО

Газетэ бүхэн өөрын ёһо заншалтай, өөрын гол зорилготой байдаг шуу. Жэшээнь, Загарайн аймагай **«Вперёд»** газетэ хадаа хэдэн жэлэй туршада өөрынгөө хуудаһанууд дээрэ алибаа мэдээсэлнүүдые олоор толилхо хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Тиихэдээ имагтал өөрынгөө аймаг соо болоһон, болохошье һонинуудые түнхаглаха гэжэ оролдоно. Манай орон доторхи, мүн гадаадын һонин тухай мэдээсэлнүүдые тон үсөөнөөр толилхо туршалга түрүүндээ хэһэн байна. Аймагай газетэ захин уншагшад түбэй болон республиканска газетэнүүдые олоор абадаг һэн тула тэдэндэ толилогдоһон орон доторхи, гадаадын гүрэнүүдтэ боложо байһан һонинуудтай үргэнөөр танилсаха аргатай.

Нютаг доторхи байдал тухайгаа дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ байха гэһэн гол зорилгоёо энэ газетын редакциин коллектив бэелүүлжэ шадана гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиигэжэ аймагай ажалша коллективүүдтэ мүндэлһэн үүсхэлтэ хэрэгүүд, шэнэ, аша үрэ ехэтэй дүй дүршэл үргэнөөр харуулагдана, ажабайдалда ушардаг дутуу дунданууудые элирүүлхэ талаар шүүмжэлэл дэлгэрүүлхэ арга олдоно. Иигэжэ аймагайнгаа экономико болон соёл культурые улам хүгжөөхэ хэрэг шиидхэхэ гол шухала асуудалнуудта анхаралаа онсолон табижа байдагынь магтамаар.

Иимэ гол зорилготойгоор ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэдээ, редакциин коллектив элдэб арга дүршэл хэрэглэнэ, толилогдоһон материалнуудайнгаа удха гүнзэгырүүлхэ, олон янзын болгохо гэжэ оролдоно. Социалис мүрысөөнэй ябаса харуулһан, арадай хиналтын, депутадай, парторганизациин секретариин тусхай хуудаһанууд таһалгаряагүй гаргагдана. Тиихэ бүхэндөө нэгэ гол асуудал тушаа тэрэнээ зорюулхые хүсэнэ. Гадна «Манай почто», «Субботын үдэшэлэн» гэһэн тематическа дүрбэдэхи хуудаһан уншагшадай анхарал татана.

Жэшээнь, социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ зорюулжа гаргаһан (1974 оной августын 6) газетын дотор хоёр хуудаһанай материалнууд, манай бодомжоор, удхынгаа, найруулгынгаа талаар сагай эрилтэдэ харюусамаар болоо. Ажалша коллективүүдэй дунда мүрысөө эмхидхэдэг дүй дүршэл тушаа, энэ шухала хэрэгтэ ушардаг дутагдалнууд тушаа бодомжотойгоор, баримта баянтайгаар хэлэгдэнэ. Тиигээдшье социалис мүрысөөнэй асуудалда газетэ саг үргэлжэ һаналаа табижа, тэрээндэ зорюулһан материалнуудые ходо толилжо байдагынь һайшаалтай.

Коллектив бүхэндэ заатал һаа нэгэ һайн, жэшээтэ юумэн мүндэлөөд лэ байдаг ха юм даа. Тэрээн тушаа дары түргэн уншагшадта хөөрэжэ үгэхэ гээшэ газетын түрүүшынь уялга болоно. Энэ уялгаяа «Вперёд» газетэ шадамараар бэелүүлнэ. Гэхэтэй хамта зарим ушарта түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хабаатай асуудалнуудые адли тэгшээр энэ газетэ харуулна гэжэ хэлэхын аргагүй. Газетын редакциин хүдэлмэри тухай тоосоо зүбшэн хэлсэхэдээ, КПСС-эй Загарайн райкомой бюро энээн тушаань онсолон зааһан байха юм.

Аймагай предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта ажал хэрэгээрээ алдаршаһан, баян дүй дүршэлтэй хүнүүд угаа олон. Гэбэшье тэдээн тухай халуун амисхалтайгаар бэшэһэн материалнууд газетын хуудаһануудта тон үсөөнөөр толилогдоно. Мүн шүүмжэлхы шэнжэтэй зүйлнүүдые олохонь бэрхэтэй. Энэ ушар аймагайнгаа ажабайдалые үшөөл хүсэд һайнаар мэдэдэггүй байһанайнь хойшолон болоно хаш.

Энэ дутагдалаа усадхаха дүүрэн арга боломжотой. Загарайн аймаг республикын томо аймагуудай нэгэн. Коллектив бүхэндэ ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ мэргэжэлтэд олон. Тиимэһээ тэдэнэртэ заатагүй түшэглэхэ, тэдэнниие өөрынгөө ажал ябуулгада элсүүлхэ оролдолго гарагахаар байгаа. Гэн гэтэр инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй бэшэһэн, толилһон материалнуудые олохонь мүн лэ бэрхэтэй. Эдэл нүхэд экономическа алибаа асуудалаар гүнзэгы удхатай, мэргэжэл түгэс статьянуудые бэшэжэ шадаха байна бшуу. Имагтал энэ алдууһаа боложо, жэшээнь, 1973 оной гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаагүй коллективүүдэй байдал гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн нэгэшье материал газетын хуудаһан дээрэ харагданагүй бшуу.

Газетын хүдэлмэридэхи үшөө нэгэ дутагдал тушаа эндэ тогтолтой хаш. Газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы материалнуудай мүрөөр ямар хэмжээнэй абтаһые ойлгожо абахын аргагүй. «Газетэдэ бэшэгдэһэнэй һүүлээр» гэһэн гаршаг газетэ бүхэн хэрэглэдэг гээшэ aаб даа. Гэхэ зуура имэ гаршаг доро толилһон мэдээсэл һүүлэй хоёр һарын туршада гараһан номернууд дотор олдобогүй. Энээнһээ урда тээ газетын хуудаһанууд дээрэ шүүмжэлхы удхатайшье, түрүү дүй дүршэл сорсолһоншье материалнууд яһала гараһан байха. Теэд тэдэнэй һүүлээр юун хэгдээб, ямар хэмжээн абтааб гэһэн мэдээсэл уншагшад хүлеэһэн лэ байха. Нэгэ жэшээ дурдая. Шубуунай фабрикын барилгын хүдэлмэриие муугаар эмхидхэжэ байһан хүтэлбэрилэгшэд тухай шанга шүүмжэлэлтэй корреспонденци энэ газетын нэгэ номерто толилогдоһон бэлэй. Тэрэ бэшэгэй һүүлээр барилгын эдэ коллективтэ ямар хубилалта болооб, шүүмжэлэлдэ ороһон хүтэлбэрилэгшэд ямар тобшолол хээб, хүдэлмэреэ һайжаруулхын тула ямар хэмжээ абааб? Энээн тушаа нэгэшье мүрэй хэмжээтэй мэдээсэлэй мүнөө болотороо үгтөөгүй байһаниинь ехэл гайхамаар.

Аймагай газетэ хадаа партийна орган болоно. Тиимэһээ партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие харуулһан материалгүй номер байлтай гээшэ гү гэһэн асуудал тобойн гарана. Гэхэтэй хамта «Вперёд» газетын хуудаһанууд дээрэ «Партийна ажабайдал» гэжэ гаршаг тон үсөөн харагдана. Һүүлэй хоёр һарын хугасаада партийна ажабайдалай асуудалаар бэшэгдэһэн оройдоол долоон зүйлнүүдые олобобди. Тэдэниинньшье юрэнхы мэдээсэлнүүд. Харин партийна организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри, тэдэнэй нүлөөлхы, элсүүлхы үүргэ үргэнөөр, гүнзэгыгөөр харуулһан материалнууд байбагүй.

Ажалша коллективүүдэй ажабайдал хангалтагүйгөөр харуулдаг байһанай гол шалтагааниинь хадаа өөрынгөө хүдэлмэридэ авторнуудые тон үсөөнөөр хабаадуулдаг ушар болоно. Мүрысөөндэ сэхэ хабаадажа, ехэ хэрэг бүтээжэ ябаһан жирэй хүдэлмэришэд, колхознигууд лэ газетээр дамжуулан, дүй дүршэл тухайгаа, байдалдань ушардаг дутагдалнууд тухай хөөрэдэг һаа, хэды дээрэ байгаа гээшэб. Теэд энэ ушарые анхаралдаа абаагүй байһаниинь баһал гэмшэлтэй.

ЭВМ-эй ТУҺАЛАМЖААР

ВИЛЬНЮС. (ТАСС-ай корр. С. Вантрабас). Кайшядорско район хэблэл тараалгаар шэнэ туршалга хэнэ: хэблэлдэ хабаатай бүхы асуудалнууд ЭВМ-ээр тэмдэглэгдээд, республикын Хэлхээ холбооной министерствын тоолон-тод... гын түбтэ шэнжэл...

Уншаха дуратай... райондо угаа олон ... бүхэн долоон янзы... захижа абадаг. Ту... дүүрэһэнэй һүүлээр ... лика дотор хэблэл... га тиимэ аргаар үнг...

СЕЛЬСОВЕДЭЙ ХАЛУУН ҮДЭРНҮҮД

Манай «Искра» колхозой механизаторнуудай оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэй ашаар энэ жэл поли дээрэмнай муу бэшэ таряан ургаа. Ургууһан ургасаяа хуряажа абахын, гүрэндэ ороохо таряа ехээр худалдахын түлөө бүхы колхозниуудай хүсэ шадалаа зорюулжа байна.

Таряа хуряалгын хүдэлмэри түргэдэшэг байдалда үнгэржэ байнхай. Һүүлэй үедэ хура бороо ходо орожо, тэрэниие удаарууляна. Хэды тиигэбэшье колхозоймнай таригдаһан талмайн хахадһаа ехэнхинь хуряагдаад байна. Колхознай гүрэндөө таряа худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ болонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай сельскэ Совет, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитет, хүдөө ажахын саг үргэлжын комисси. депутадууд хамаг анхаралаа таряа хуряалгада зорюулна. Сельсоведэймнай олонхи депутадууд поли дээрэ хүдэлжэ, бүгэдэндэ үльгэр жэшээ харуулжа ябанад.

Таряа хуряалгын хүдэлмэриин ябаса сесси дээрэ хаража үзэгдөө һэн. Тиигээд олон хүнүүд таряа хуряалга дээрэ гараа. Ондоо хүдэлмэридэ байһан хэдэн хүнүүд комбайчернуудаар табигдаа. Жэшээлхэдэ, мяханай фермые даажа байһан Д. Н. Парфёнов, луго-мелиоративна отрядые хүтэлбэрилдэг Н. Е. Киреев гэгшэд комбайнернууд болоод, мүнөө һайнаар хүдэлжэ байнад.

Манай сельсоведэй депутадууд, арадай хинагшад ороохо таряа гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө шанга тэмсэл хэжэ байнад. Н. Е. Киреевэй, А. Ф. Антоновой хүтэлбэрилдэг депутадуудай постнууд эдэбхи, үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Поли дээрэ хүдэлжэ байгаа хүнүүдэй эрилтэ гүйсэд хангахын тула сельскэ Совет, тэрэнэй гүйсэдком ехэхэн оролдолго гаргажа байдаг. Һаяхан энэ асуудал сельсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ харагдаа. Тэндэ сельпогой түрүүлэгшэ К. И. Поломошнова, хүдөөгэй клубые даагша Е. Г. Бойко, участково больницын хүдэлмэрилэгшэ А. М. Рычков гэгшэд тоособо.

Сельсоведэй харьяата эмхи зургаанууд поли дээрэ хүдэлжэ байһан комбайнер, автомашинын жолоошо, механизаторнуудай болон бэшэшье хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтые муу бэшээр хангана гэжэ гүйсэдкомой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Жэшээлхэдэ, сельпогой автолавка комбайнай агрегат, полевой станууд дээгүүр ябажа, комбайнернуудта, бэшэшье хүдэлмэрилэгшэдтэ тамхи, зуруул, саахар, печени болон түрүүшын хэрэгсэлэй бусад эд бараа худалдана. Хүдөөгэй клубай хүдэлмэрилэгшэд агитбригада байгуулаад, таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байгаашадта зүжэг наада харуулна, хөөрэлдөө үнгэргэнэ, «дайшалхы хуудаһа» гаргана. Участоково больницынхид баһал поли дээгүүр ябадаг.

М. МИТРОФАНОВ.
Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ҮГЭ БҮХЭН ӨӨРЫН УНГИТАЙ

(Буряад хэлэнэй түүхэһээ)

дэ буряад хэлэнэйнгээ үдтэ дадашоод, анханаймэ байһан гэжэ ехэн һанадаг гээшэбди. гэһээ үгэ бүхэн шахуу н түүхэтэй, элдэб хэлэ н ерэһэн намтартай юм. Олонхи үгэнүүд гол ая алдаагүйшье һаа, хаэхэнхи ушарта удхаяа рһэн, үнгэрхэдөө удхала рлиһэншье байжа бай. Жэшээнь, «шубуу шон» гэжэ паарна үгэ хадаа ыдөө шубууд тухай глоно гэжэ ойлгонобди. бүхэнниинь ами амин абабал, «шонхор» гэжэ нь удха балар байха юм. дөө энэмнай «шинкор» ол) гэһэн түүрэг үгэһөө ай юм, үгы һаа һүхэ ага, ган түмэр гэжэ үгэ Мадага гээшэнь мадау ля) гэһэн хитад үгэ. ган энь сталь гэһэн хитад байшоо.

Буряад үгэнүүдэй узуур ниие һонирхохо талаар 1 ондо «Наука» хэблэгараһан В. М. Иллич-Свитыч гэгшын «Ностратиска хэлэнүүдые зэргэсүүлгэ туршалга» гэжэ ном анататамаар. Энэ эрдэмтэ семито-хамитска, картскэ, индоевропейскэ, ьска, дравидийскэ, алка гэжэ зургаан схэ бүхэлэнүүд генетическэ таа дүтэ түрэл байһан гэхаруулһан байна. Эдэ бүлэнүүдэй фонетическэ, ическэ, морфологическа раа дүтэрхы зүйлнүүнь тодоруулһан байха юм. олон тоото буряад үдэй узуур унги эли угэнэ. Зүгөөр энэ батэмдэглэл соо бултыхын аргагүй. Тиибэзарим үгэнүүд дээрэ ко. жэшээ болгон хамаар байна. Түрүүн нэрэһээ эхилэе. гэжэ үгэ түүрэг абтаһан, чухэлэндэ си нгер хэлэндэ жомолс, хэлэндэ имиш, эртэ тюркскэ хэлэндэ жигэдэг байна. Шэмэ, шэгэжэ үгэнүүд баһал эн тэй болоно хаш. гэжэ үгэмнай элдэб үдтэ дайралдадаг. оор говь, киргиз хэ зомби, хуушан огуз хэ хоба, буряад хэлэндэ хамаатай хубхай, гэжэ үгэ байна.

ад хэлэндэ гуран, оро үгэ байдаг. Семито-ха хэлэнүүдтэ гура (ан, олень) гэнэ. Дравид үдтэ мүн лэ куран ы гэнэ. Эртэ урдын энэд хэлэндэ куранга, эртэ ур индо-европейскэ хэ дтэ гһурас (зэрлиг), хуушан монгол хэ гөрүгесүн, буряадаар гэнэ. гэжэ үгэ абая. Мүн удхатайгаар тюркскэ үдтэ эр, эркен, дра хэлэнүүдтэ ээр, тамиль хэлэндэ ээрүү гэдэг. ад хэлэндэ ошон гэжэ Тиихэдэ тюркскэ үдтэ иссүү, эртэ ур уйгур хэлэндэ ишг, чу хэлэндэ аша, эртэ ур еврейскэ хэлэндэ эс, скэ — арамейскэ хэ ешша, хеттскэ хэлэндэ гэдэг үгэнүүд бул «носохо» гэһэн удха Семито-хамитска хэлэн (гал),ород хэлэн гэжэ үгэ бии. гэй нэрэдэ хабаатай абаад үзэе. Бу хэлэндэ боро гэжэ үгэ Тиихэдэ авестийскэ бавра гэжэ үгэ бо тэй амитание хэлэ мүн энэ үгэмнай иран боро гэһэн удхатай хэлэгдэдэг. Мүн хара, гэжэ үгэнүүд олон хэ дтэ адляар хэлэгдэдэг гол абаад үзэе. Бу хэлэндэхи нуур, ной рохо гэжэ үгэ бултан тотой. Харин финскэ норо гэжэ үгэ на газарые нэрлэнэ. ка хэлэндэ норо гэжэ байгаад, мүн шииг хэлэнэ. Чуваш хэ нүүрэ гэжэ адлирхуу мүн лэ шииг нойтые байна. Хантыска хэлэндэ **нор** гэжэ үгэ шабар шабхые хэлэнэ, венгер хэлэндэ **нирок** гэжэ үгэ шииг нойтые тэмдэглэнэ.

Буряад хэлэнэй **нюур** гэжэ юумэнэй нэрэ абаад харая. Энэ үгэмнай хадаа мүн лэ олон хэлэнүүдтэ адли удхатай юумэ нэрлэһэн байха юм. Жэшээнь, финскэ хэлэндэ мүн лэ **нюур** гэхэдээ **нере** гэдэг байна, харин Индиин дравид хэлэнүүдтэ иимэл удхатайгаар духа гэхэдээ **нерри** гэхэ юм, зүгөөр эртэ урдын еврейнүүдэй хэлэндэ мүн лэ духа гэхэдээ нир гэнэ. Эндэ юу хэлэхэеэ һанагдааб гэхэдэ, хүнэй бэе махабадта хабаатай, нюур шарай тухай үгэнүүд олон хэлэнүүдтэ адляар хэлэгдэдэг байха юм. Тиихэдээ хэлэн гээшэмнай (ямаршье хэлэн, буряадшье, ородшье, немецшье байг) тиимэ нэгэ ори гансаараа бии болошоһон бэшэ, харин эртэ балар сагта хүн түрэлтэн нэгэ газарһаа гараад, иишэ тиишээ тараһан, мүн юумэнэй нэрэ бүхэн уг залгамжалан ерэһэн байна гээшэ.

Саашань, **море** гэжэ үгэ ород хэлэнһээ абаад харая. Энэ үгэмнай байгаали, уһанда хамаатай үгэ болоно. Саашань энэ үгэеэ жэшэжэ үзэе. Түүрэг болоод финскэ, маньчжур хэлэнүүдтэ уһан, гол горхон, далай гэхэдээ мүн лэ **мора, мүрэ** гэхэ юм; харин Индиин дравид хэлэнүүдтэ бороо гэжэ хэлэхэеэ һанаа һаа, марай гэдэг байна. Тиихэдээ буряад хэлэндэмнай түүрэг хэлэнһээ абтаһан **мүрэн** гэжэ үгэ байна, зүгөөр эртэ урдын Индиин хэлэнүүдтэ бур намагтай, шабар шабхатай газарые **мор** гэдэг байгаа.

Шүүһэн, шүлэн, шүүдэр, шүлһэн гэхэ мэтэ үгэнүүдые абаад харая. Эдэ үгэнүүд шэнгэн, уһабхи юумэ нэрлэнэ. Эдэ юумэнэй нэрэнүүдые ондоо хэлэнүүд соохи үгэнүүдтэй зэргэсүүлжэ үзэе. Жэшээнь, маньчжур хэлэндэ **шула** гэхэдээ (жэмэсэй шүүһэн гэнэ), харин эртэ урдын уйгур хэлэндэ **сүүл** гэнэ, чуваш хэлэндэ уһан гэхэдээ **шув** гэхэ юм, зүгөөр **хитад** хэлэндэ уһан гэхэдээ **шуй** гэдэг байна.

Илангаяа маньчжур хэлэндэ буряад үгэнүүдтэй удхын талаар адли үгэнүүд ехэ олон дайралдадаг байна. Жэшээнь, эвенк, маньчжур хэлэнүүдтэ **нохой** гэжэ буряад үгэ адляар хэлэгдэдэг байна. Зүгөөр фонетическэ талаараа ехээр хубилшаһан байбашье, эвенк хэлэндэ **нохой** гэхэдээ, **лока** гэнэ, харин маньчжур хэлэндэ энэ үгыемнай **инахи** гэнэ. **Хорин** гэжэ тоогой нэрэ абая. Маньчжур хэлэндэ **хорин** гэжэ тоое **орин** гэнэ. Эдэ үгэнүүд, эртэ балар сагта нэгэ үндэһэтэй байгаа хаш, тиигээд маньчжур хэлэндэ хорин гэжэ үгын хашалган абяан хэзээ нэгэ сагта унаһан байна гээшэ. Мүн лэ маньчжур хэлэндэ **һүн** гэхэдээ **уккун**, харин **хүхэн** гэхэдээ **укун** гэдэг байна. Маньчжур хэлэнэй түлөөнэй нэрэ абаад, харахада мүн лэ буряад хэлэнэй түлөөнэй нэрэтэй адлирхуу юм. Жэшээнь, **би** гэжэ нюурай түлөөнэй нэрэ абаад үзэе: маньчжур хэлэндэ мүн лэ иимэ удхатайгаар хэлэгдэнэ:

нэрын падеждэ: би
хамаанай падеждэ: минги,
зүгэй падеждэ: минду,
гаралай: миндуки г. м.

Мүн лэ маньчжур хэлэндэ **һагди** (хуушан) гэжэ тэмдэгэй нэрэдэ хамаатай үгэ байна, харин буряад хэлэндэмнай **һанги** гэжэ тэмдэгэй нэрэ байна. Энгэр гэжэ юумэнэй нэрэ абая. Маньчжур хэлэндэ энгэр гэхэдээ **кенгыре** гэнэ. Энэ үгэмнай фонетическэ талаараа адляар дуулдана гээшэ. Мүн маньчжур хэлэндэ нюдарга гэхэдээ нуруга, үсөөхэн гэхэдээ ичукэн, энеэхэ гэхэдээ энактырен гэнэ.

Хуса гэжэ үгэ абая. Энэ үгэмнай уйгур хэлэндэшье бии. Уйгур хэлэндэ **коца,** гагауз хэлэндэ **куцу гэжэ** хэлэгдэнэ. Энэ үгэмнай түүрэг хэлэнһээ дамжан ород хэлэндэ ороһон түүхэтэй. Жэшээнь, ородой **коза** гэжэ үгэ энэ үгэдэ хамаатай үгэ байшоо. Саашань **эдэ,** энэ гэһэн зааһан түлөөнэй нэрэнүүдые абаад зэргэсүүлэе: эртэ урдын еврей хэлэндэ энэ гэхэдээ **ини** гэдэг байгаа. Эртэ урдын энэдхэг хэлэнүүдтэ **эдэ** гэхэдээ **идам** гэнэ, хеттскэ хэлэндэ мүн лэ энэ үгэ эдани гэжэ нэрлэнэ, готскэ хэлэнүүдтэ **энэ** гэхэдээ **ина** гэнэ, ородооршье она, они гэжэ нюурай түлөөнэй нэрэ адлирхуугаар хэлэгдэнэ.

Эртэ урдын тюркскэ хэлэндэ бэл (бүһэ) гэжэ юумэнэй нэрэ тэмдэглэһэн үгэ бии. Энэ үгэмнай эртэ балар сагһаа мүнөөнэйшье алтайска хэлэнүүдтэ дамжан ерэһэн байна. Жэшээнь, мүнөөнэй туркмен хэлэндэ энэ үгэмнай тэрэл удхаараа байна. Туркмен хэлэндэ **бил** гэхэдээ мүн лэ **(бүһэ)** гэнэ. Хэдэн зуун жэлэй **туршада** үгэ гээшэ мүн лэ грамматическа талаараа танигдашагүй болотороо хубилдаг байна. Эртэ урда сагта **бэл** гээд ябаа һаа, һүүлдэнь Э аялган И аялганаар һэлгэгдэнэ. Яхадшье хэлэндэ **бил** гэхэдээ (талия, бүһэ) гэнэ. Монгол хэлэндэ мүн лэ **бэл** (бүһэ) гэжэ үгэ байха юм. **Харин буряад хэлэндэмнай** энэ үндэһэн үгэ дамжан, бэлхүүһэн, бүһэ, бэлхэнсэг гэжэ юумэнэй нэрэнүүд гараһан байна. Иллич-Свитыч **гэжэ** эрдэмтын бэшэһэн «Опыт сравнения ностратических языков» гэжэ ном сооһоо баһа нэгэ иимэ жэшээ дурдаа һаа, һонирхолтой. Эртэ урдын еврей, араб зонуудай хэлэн гэхэ гү, али семито-хамитска хэлэнүүдтэ балла, белле (һохор) гэжэ тэмдэгэй нэрэ бии байна. Иимэ адлирхуу удхатай тэмдэгэй нэрэ ондоошье хэлэнүүдтэ дайралдана. Жэшээнь, яхад хэлэндэ **балай (һохор)** гэжэ үгэ байна, маньчжур хэлэндэ **балу,** эвенкийскэ хэлэндэ **бални** гэнэ, харин монгол, буряад хэлэндэ **балай, балар** гэжэ тэмдэгэй нэрэнүүд бии гээшэ. Амар мүрэн шадар һуудаг нанайска, орокско хэлэнүүдтэ мүн **бали** (һохор) гэжэ үгэ бии байна гэжэ энэ ном сооһоо элирнэ...

Саашань байгаалида хамаатай **бордоһон, бороо** гэжэ юумэнэй нэрэнүүдые абажа үзэе. Эртэ урдын тюркскэ хэлэндэ шуурган, харалган гэхэдээ **бор** гэдэг байгаа. Мүнөө түүрэг хэлэнүүдтэшье энэ үгэ тэрэ удхаараа ябана. Жэшээнь, азербайджан хэлэндэ **бурагаан,** яхад хэлэндэ **бурхаан,** туркмен хэлэндэ **бараан** гэжэ адли удхатай юумэнэй нэрэнүүд бии. Хуушан монгол бэшэгтэ **бороган, боруган** гэжэ үгэ байна. Тиихэдэ нанайска хэлэндэ **боркали** (харалгач шуурган) гэжэ үгэ дайралдана, харин эвенкийскэ хэлэндэ **бурга** (харалган) гэжэ үгэ бии юм байна. Ородшье хэлэндэхи **буря, буран, пурга** гэжэ юумэнэй нэрэнүүд түүрэг хэлэнһээ дамжан ороһон үгэ гү, али адли үндэһэтэй үгэнүүд байба хаш.

Буряад, монгол хэлэндэ, финскэ хэлэндэ дүтэрхы удхатай үгэнүүд ехэ олон дайралдана. Жэшээнь, финскэ хэлэндэ гал гэхэдээ **түле** гэдэг байна, харин саамска хэлэндэ гал гэхэдээ **дола** гэнэ, марийска хэлэндэ мүн лэ гал гэхэдээ **тол** гэхэ юм, ненец хэлэндэ гал гэхэдээ **тү, түүдэбч** гэнэ. Буряад хэлэндэмнай галда, дулаанда хамаатай үгэнүүдые абажа үзэе: түлеэн, түүдэбшэ, дулаан, толон, дүлэн гэхэ мэтэ. Эдэ үгэнүүд эртэ балар сагһаа дамжан ерэһэн үгэнүүд мүн болоно. Эртэ урда сагта эдэ үгэнүүд нэгэ удхатай байһан болоно. Гал түлихэ, дулаасаха гэһэн удхатай.

Манчжур **орн** гэһэн үгэ буряад, мүн монгол уур (сухал) гэһэн үгэтэй адли удхатай. Дунда зуун жэлэй үеын монголнуудай хэлэндэ **уур** гэхэдээ урин (гнев) гэдэг байһан.

Ямаршье буряад юрын үгын удхые удалан абаад үзэхэдэ, түүхэнь дууһашагүй баян, гүнзэгы байдаг.

Н. ХАЗУЕВ.
БИОН-ой хүдэлмэрилэгшэ.

ХОРЁОР АЙЛШАЛНА

Новосибирскын гүрэнэй цирк дүрбэ һарын туршада республикымнай аймагуудаар айлшална. Мүнөө Хоринн аймагай колхоз, совхозуудта ээлжээтэ аяншалгадаа гараад, һонирхолтой наадаяа харуулжа эхилбэ. Программань элдэб янза, баян. Тэрэнэй бүридэлдэ 20 хүн ороно. Номернуудай хоорондохи забһарлалгын үедэ клоунууд Борис Остотский, Владимир Чучинский, Виктор Павлов гэгшэд ажабайдалай дутуу дунданууды шүүмжэлһэн шог ёг харуулжа, хүн зониие энеэлгэнэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана. «Улыбка» гэжэ инструментальна ансамбль хүгжэмэй ирагуу аялгаар наадые шэмэглэнэ.

Аймагай олохон ажахынуудай үбһэшэд, механизаторнууд, таряашад, малшад циркын артистнарай наадые һонирхон хараһан байха юм. Хоринн айлшад Хоринн леспромхозой хүдэлмэришэдэй, Анаагай, Үдын совхозуудай малшад, таряашадай үмэнэ наада табяад байна.

Тус циркын бүлэг артистнар мүнөө аймагай колхоз, совхозуудта айлшалжа үргэлжэлһөөр.

Д. ТУМАНОВ.

Шуумар түргэн Москва-София экспрессээр Варна хото хүрэжэ ерэбэбди. Бидэнэр Буряад ороной гушан түлөөлэгшэд, туристаар аха дүү Болгари орон айлшалжа ерэбэбди.

АХА ДҮҮ АРАДТАА АЙЛШААР

Бидэнэй ерэһэн үдэр Болгарида уһан сэрэгэй флодой һайндэр боложо байба. Варна хотын рейд дээрэ онгосо, корабльнууд дээгүүр гоё һайхан үнгэтэй ракетэнүүд гэрэлтэнэ. Баяр энеэдэн зэдэлнэ. Хотын бүхы зон уһан сэрэгшэдые амаршалнад. Энэ баяр наадада хабаадалсахаар ерэһэн совет морягуудшье ёһолон байнад.

Варна хото болбол Болгариин томо порт юм. Эндэ корабль бүтээлгын, манометр хэдэг заводууд бии. Энэ хото юугээрээшьеб манай Одессэдэ адлирхуу. Хотын эгээл һонирхолтой зүйлнүүдэй нэгэн гэбэл, музей аквариум юм. Эндэ Хара далайн бүхы загаһад, амитад бии.

Хотын эгээл һайн отельнүүдэй нэгэн болохо «Вихрендэ» бидэниие байлгаба. Отелиин сонхоор Хара далайн долгид элеэр харагдана. Бүлеэхэн һэбшээндэ далайн долгин зөөлэхэнөөр миралзан харагдана. Ямар гоёб даа!

Үглөөдэрынь бидэниие Сергей Есенинэй поэзидэ зорюулагдаһан үдэшэдэ уриба. Полягууд, румынууд, болгарнууд, немецүүд, ородууд эндэ сугларанхай. Залуу артист Христо Христов уран һайханаар поэдэй шүлэгүүдые уншана.

Далайн эрьедэ һуурижаһан угаа һайхан хотонуудай нэгэн болохо Бальчик хүрөөбди. Бальчик хотын музейдэ фракиин олон бүтээлнүүд бии. Юуб гэбэл, эртэ сагта эндэ теризүүд фракийцууд ажаһууһан ха юм. Энэ хото аяар табан зуун жэлэй туршада түүрэгүүдэй мэдэлдэ байһан.

Албенэдэ угаа һонирхолтой үдэшэ дээрэ байха арга боломжо бидэндэ олгогдоо бэлэй. Хулһаар бариһан вигвамууд. Харанхы. Гэнтэ һаргама хурсаар гэрэлтэһэн прожекторнууд уһан сооһоо арай гаража ябаһан хүниие гэрэлтүүлэн харуулба. Энэ хадаа Робинзон онгосынгоо шэнгэһэнэй һүүлээр эрье дээрээ гаража ябана ха. Удаань тэрэнэй ажабайдалһаа хэһэгүүд харуулагдана. Энэнэй һүүлээр хатар, хүгжэм эхилнэ. Бидэнэр Албенэ дээрэ дүрбэн хоногто амаржа байгаабди.

Альбенэһээ саашанхи замдаа Айтос хото хүрэбэбди. Олон ондоо маягаар хирпиисээр хушагдаһан, айхабтар зохидхоноор баригдаһан гэрнүүд. Юрэдөө Болгариин архитектура ехэл һонин, өөрсэ ондоо. Нэгэшье тон адли гэрнүүдые харахагүйт. Баһа нэгэ иимэ зүйл һонирхолтой. Гэрнүүдэй нэгэдэхи дабхарнуудынь бэшэндээ орходоо бага, нарин байдаг.

Пловдив болбол Софиин удаа эгээн томо хото болоно. Жэл бүхэндэ уласхоорондын яармаг үнгэргэгдэжэ байдаг. Энэ хотодо археологиин айхабтар һонирхолтой музей бии. Пловдив хотын гимназиин арбадахи классай һурагша эндэ экскурсовод боложо, музейтэй бидэниие танилсуулаа. Сэбэр ород хэлэн дээрэ тэрэ Болгаридахи археологическа малталганууд тухай хөөрэнэ. Пловдивай түб дээрэнь барилгын хүдэлмэри ябуулагдажа байһан газарта эртэ урдын шулуунууд олдоо. Энэниие малтахадань, амфитеатр байгаа. Мүнөө үедэ малталга үргэлжэлһөөр.

Эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй һүлдэ болоһон Шипка ошожо хараабди. Столетовэй үндэр дээрэ хүшөө бодхоогдонхой. Шипка тосхондо һүмэ баригданхай.

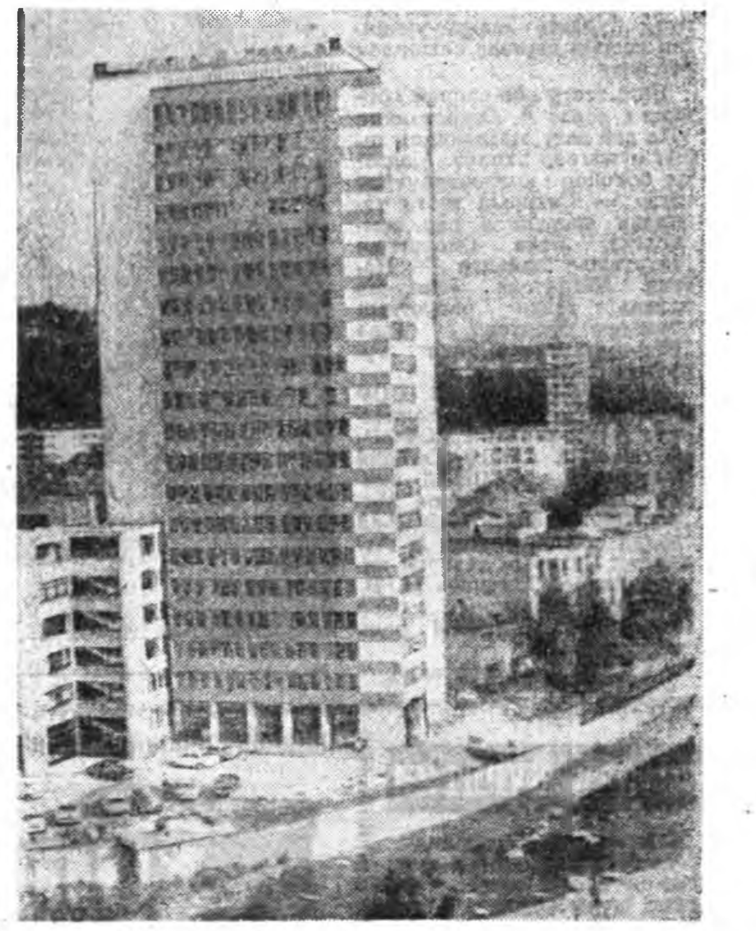
Пловдив хотодохи сүлөөлэгшэдэй гүбээ дээрэ совет сэрэгшэдтэ табигдаһан хүшөөе бидэнэр уяран хараабди. Болгарнууд энэ хүшөөе уян һайханаар Алеша гэжэ нэрлэдэг.

Энэ хүшөө хараһанай һүүлээр үндэр уула хадада һууриждаһан Пампорово курорт ошообди. Энэ курорт 1972 ондо баригдаһан, Мургавец гэһэн уулын үндэрэй нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Болгариин Арадай Республикын түб хото болохо Софи ерэбэбди. Эндэ миллион гаран зон ажаһуудаг. Хото Витоша хадын бооридо, далайн нюруугаа 550 метр үндэртэ һууриждаһай. Софи хотодо угаа олон музейнууд бии. Энэ хотын һуури хоёр мянга хахад жэлэй саада тээ табигданхай.

Аха дүү Болгаритай хахасаха сагнай ерээ бэлэй. Хүндэмүүшэ һайхан Болгари ороной гоё һайхан тухай, оло дахин уншаһаншье һаа, өөрөө ошожо хараха гээшэ юунтэйшье сасуулашагүй.

М. НЕЧАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Болгариин Габрово хотын үйлсэнүүдтэ. Габрово хотын гостиница.

Авторай фото.

Ажалшадай эрилтэ гүйсэдөөр хангагдаха

Улаан-Үдын горплодоовощторгын директор В. В. Шухонов манай корреспондент тэй уулзахадаа, городой ажалшадые алим жэмэсээр, огородой эдеэгээр гүйсэд хангаха хүдэлмэриин хэр ябажа байһан, энэ талаар мүнөө үедэ юунэй хэгдэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгэбэ.

— Манай коллектив городой ажалшадые алим жэмэсээр, огородой эдеэгээр хангаха уялгатай юм. Улаан-Үдэ городто овощ худалдадаг 24 магазин хүдэлнэ. Хүн зоной эрилтэнүүдые гүйсэд хангахын тула республикын аймагуудай колхоз, совхозуудта мүнөө үедэ хори гаран бэлэдхэгшэд ажаллана.

Хартаабхые хоёрдохи хилээмэн гэжэ арад зон тон зүб тоолодог гээшэ. Байгша ондо манай эмхи зургаан 6.650 тонно хартаабха бэлэдхэхэ түсэбтэй гэхэ гү, али энэ нёдондонойхиһоо 150 тонноор ехэ.

Сагай уларилай ган гасуур байбашье, Кабанскын ажахынуудай хартаабха ургуулагшад байгша ондо энэ шухала эдеэ хоолой һайн ургаса хуряажа байна. Тус аймагай ажахынуудһаа мүнөө жэл 3 мянган тонноһоо бага бэшэ хартаабха бэлэдхэжэ абаха аргатайбди. Мүн Улаан-Үдын аймагһаа 1.117 тонно, Загарайн аймагһаа 300 тонно хартаабха асаргадахаар хүлеэгдэнэ. Һаянай байдалаар хотын овощ худалдадаг 24 магазинуудта шэнэ ургасын хартаабха асаргадажа, худалдагдажа байна.

Эдеэ хоолой шухала зүйлэй нэгэн капуста бэлэдхэхэ хэрэгтэ бидэ мүн лэ анхаралаа табинабди. Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудай колхоз, совхозууд городой ажалшадые капустаар, үгэрсөөр хангадаг заншалтай юм. Байгша ондо ажалшадта 5.487 тонно капуста худалдагдаха. Хараалһан түсэбөө сүм дүүргэхэ арга боломжо манда бии. Мүн эдэ аймагуудай ажахынуудһаа 989 тонно үгэрсэ бэлэдхэжэ, хараалһан даабаряа дүүргэжэ шадаабди.

Дунда Азиин союзна республиканууднаа 1.150 тонно һонгино, 800 тонно арбуз бэлэдхэгдээд, магазинуудта худалдагдажа байна. Виноград, арбуз, яблока, бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтэ урагшатай һайн гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

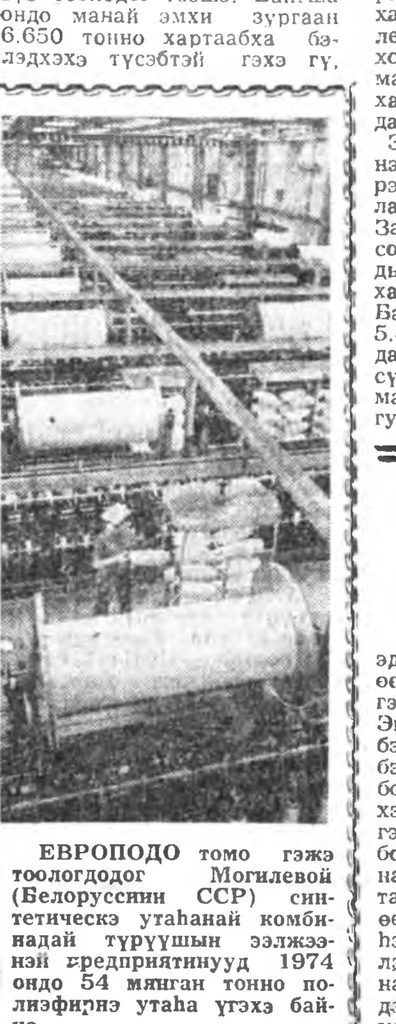
Республикын колхоз, совхозуудһаа болон бусад область, хизаарһаа асаргадаһан хартаабха, капуста, алим жэмэс баазада буулгагдажа эхилһээр. Эндэ асаргадаһан эдеэ хоолой зүйлые түргэнөөр буулгаха хэрэгтэ баазын хүдэлмэрилэгшэд гол анхаралаа табина. Энэ харюусалгатай ажалые баазые даагша Дмитрий Иннокентьевич Конюшкин шадамар бэрхээр ябуулна гэжэ хэлэлтэй. Алим жэмэс, овощ хадагалдаг баазын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ ургаса тушаажа абаха хэрэгтэ һаналаа табиһан. Тэндэхи склад, таһалганууд зундаа һайнаар заһабарилагдаа. Колхоз, совхозуудһаа ашаатай ерэһэн машинануудые заашье һаатуулангүй хангаха арга боломжо тэдэнэртэ гүйсэд бии. Мүнөө үедэ горплодоовощторгын баазада 300 хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Бэлэдхэгдэһэн овощ, алим жэмэсые гутаангүй, хүн зондо худалдаха зорилго тэдэнэр урдаа табяад, ажаллана. Түсэбэй ёһоор бэлэдхэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүд сентябриин 28 болотор баазада асаргадажа хадаглагдаха юм. Тиимэһээ баазын хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала ажалаа хараалһан болзортоо дүүргэхын тула оролдожо байнхай.

Манай ороной худалдаа наймаанай түрүү эмхи зургаанууд овощ контейнер соо зөөдэг болонхой. Байгша ондо манай коллектив түрүү онол арга хэрэглэжэ эхилхэмнай. Загарайн аймагай «Гигант» колхозһоо 280 тонно, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозһоо 400 тонно хартаабха контейнер соо зөөхэбди. Нэгэ контейнер соо 300 килограмм овощ ородог. ГАЗ түхэлэй автомашина 6, харин ЗИЛ-нүүд найман контейнер шэрэхэ аргатай. Энэ шэнэ арга юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, овощ, фруктнууд харгыдаа тон багаар гутадаг. Мүн ашаха, буулгаха хүдэлмэринь түгэс оньһожоруулагдаһан тула, шэрэлгэдэ хүдэлгэгдэжэ байһан машина бүхэн бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Хойто жэл энэ түрүү аргаар 1.000 тонно хартаабха шэрэхээр хараалнабди.

Республикын колхоз, совхозуудһаа овощ шэрэхэ хүдэлмэридэ 70—80 машина табигданхай. Эдэ машинанuудые манай захилаар городой автотранспортна 3-дахи, 4-дэхи предприяти эльгээнэ.

Хэдэн үгэ овощ худалдадаг магазинуудай ажал, хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэмөөр. Галина Семёновна Ситниковагай даадаг 6-дахи магазинай, Мария Ивановна Чилимовагай — 10-дахи магазинай, Тамара Романовна Костинагай — 15 магазинай коллективүүд һара бүри хараалһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо ябадаг. Овощ худалдадаг 12-дохи магазинай ажал хэрэгынь мүн лэ урагшатай һайн гэжэ эндэ тэмдэглэмээр. Манай эмхиин түрүү наймаалагшад В. Н. Давыдова, А. Г. Зоркина болон бусад олон нүхэдые городой ажалшад һайн мэдэхэ болонхой.

Горплодоовощторгын коллектив урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, городой ажалшадые хэрэгтэй огородой эдеэгээр гүйсэд хангахын тула бүхы шадабаряа гаргахаар ажаллана.

ЕВРОПОДО томо гэжэ тоологдодог Могилевой (Белоруссиин ССР) синтетическэ утаһанай комбинадай түрүүшын ээлжээнэй предприятинууд 1974 ондо 54 мянган тонно полиэфирнэ утаһа үгэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Могилевой синтетическэ утаһанай комбинадай нэгэ цехтэ.

АПН-эй фото.

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭЛ

ТАРГАЛХАҺАА БЭЕЭ АРШАЛАГТЫ

«Садхалан байгаад, үшөө эдеэлхэеэ оролдоһон хүн өөртөө үхэл бэдэрнэ», — гэжэ арад зон хэлсэдэг. Энээниие тайлбарилан хэлэбэл, үлүү юумэ эдиһэн хүн бэедээ хоро хүргэжэ, наһаяа богонидуулна ха юм. Дэлхэйн олон оронуудта үнгэргэгдэһэн шэнжэлэлнүүд энэ бодолой зүб байһые батална. Жэшээнь, 50—59 наһатай болоһон хүнүүдэй өөрынь шэгнүүр байха «хэмһээ 15—24 процент үлүүлээ һаа, тэдэнэй сагһаа урид наһа баралга 41 процент дээшэлнэ. Тиимэһээ һүүлэй үедэ хүнэй маряажажа таргалха ушарта врачнууд анхаралаа ехээр табидаг болонхой.

Хэмһээнь ехэ юумэ эдихэ гэжэ юм бэ? Эдихэ хоолоо ехэ, бага болгонгүй хайшан гэжэ тааруулан, садхалан ябахаб? Энэ талаар зохёогдоһон ёһо гурим бии юм. Тэрэнэй ёһоор эдеэ хоол гээшэ хүнэй хүсэ шадал тэдхэжэ байхаһаа гадна, бэе махабадай элүүрые сахилгада, урган хүгжэлгэдэ эгээл шухала юм.

Хүнэй хэрэглэдэг эдеэ хоол өөрынь шэнгүүрһээ, наһанһаа, ажал хүдэлмэринь шэнжэһээ болоно. Хэды шэнээн хүсэ шадал хүдэлмэри дээрэ гаргагданаб, тэды хэмжээнэй һайн эдеэ хоол эдигдэхэ ёһотой. Харин зарим хүн мүртэй юумэ хэхэгүй аад, ехэ шэмэтэй хоол эдихэ дуратай байдаг.

Тиигэжэ бэедээ хоро хүргэнэ ха юм. Хэрбээ хүн үдэртөө 3500 калори хэрэглэхэ ёһотой байгаад, 3700 калори хэрэглээ һаань, 100 грамм хилээмэ эдиһэнтэй жэшээтэй гэхэ гү, али 20 грамм өөхэ бэедээ шэнгээнэ гээшэ. Жэлэй туршада тэрэмнай хэды болохоб, тоолоод үзыт.

Тарган, белогоор бага эдеэ эдидэг хүнэй бэе өөхэлжэ, маряажажа эхилдэг. Иимэ хүнүүдэй олонхинь хэды шэнээн эдихэ хэмжээгээ алдажархидаг юм. Эдеэлхэ дуранайнгаа хүрэхэдэ бэеэ барижа, эдеэлэнгүй байжа һураха шухала. Эдеэндэ ходо хорхойтохогүйн тула, тэрэнээ үдэртөө тааруугаар хубаажа, нэгэл сагта эдеэлхэ хэрэгтэй. Зарим хүн тураха гэжэ зорюута үдэртэ нэгэ-хоёр эдеэлдэг. Тэрэнь мүртэй туһа болодогүй. Юуб гэхэдэ, үни хооһон байгаад, эдин гэхэдээ үнгэрүү ехээр эдижэрхидэг гээшэ.

Хэмһээ урда таргалжа, маряажахадаа хүн хүгшэржэ, бэень муудажа эхилнэ гээшэ. Тарган хүнэй уушханда агаар багаар ородог, зүрхэнэйнь эршэ хүсэн һуларжа, склероз гэжэ үбшэн бии болодог, сахарна диабедтэ бэлээр дайрагдадаг.

Таргалжа захалһан хүн өөхэ, тоһо, тарган мяха багаар хэрэглэхэ, хүнгэн, һүнэй, таримал ургамалай эдеэ ехэнхидээ эдихэ ёһотой.

Жэшээнь, үглөөгүүр зөөгэйтэй творог, ууралда болгоһон морхооб, саахаргүй сай гэхэ мэтээр хооллоод, байд гээд, хоёрдохёо эдеэлхэдээ, шэнэ капустаар хэгдэһэн саладта ургамалай тоһо хэжэ эдихэ. Үдэ багта ургамалай эдеэгээр шанаһан мяхагүй, зөөхэйтэй шүлэ ногоон горохтой үгтэдэг шанаһан мяха, яблока эдихэ. Харин үдын һүүлдэ 100 грамм творог, үдэшэлэн овощной хоол, загаһанай зүйл, тараг хэрэглэхэ.

Шэмэ багатай эдеэ хэрэглэхэдээ, тэрэнээ дабһалха хэрэггүй.

Е. БУДАЕВА,
врач.

ТЕАТРАЙ СЕЗОН ЭХИЛБЭ

Театрай шэнэ сезон ниислэлдэ нээгдэбэ. Олон тоото соносхолнууд энээнииие гэршэлнэ. Метрогой станци шадар, газаа үйлэдэшье «Үлүү билетдэй бэшэ гүт?» гэһэн үгэнүүдые дуулажа болоно: Баһа үглөөнһөө хойшо хүнүүд дуратай театрнуудайнгаа кассын дэргэдэ оошорлон зогсонод.

Бага театр ойн баярай 150-дахи сезоноо А. Островскиин «Не всё коту масленица» гэһэн зүжэгөөр эхилбэ. Мэдээжэ болоһон коллективүүдэй нэгэн — Сатирын театр табидахи жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэ. Баһа Опереттын театртаашье һайндэр — Иоганн Штраусай «Летучая мышь» гэһэн опереттын премьерэ болохонь. (Тэрэ 1874 ондо Венэдэ анха түрүүнээ табигдаа һэн)

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ССР Союзай Ехэ театрай солистнууд (зүүн гарһаа): РСФСР-эй габьяата артист Евгений Нестеренко, СССР-эй арадай артистка Тамара Милашкина болон РСФСР-эй арадай артист Владимир Атлантов; Сатирын театрай артист Андрей Миронов Н. В. Гоголиин «Ревизор» гэжэ комедидэ Хлестаковой роль гүйсэдхэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ ҺУЛАРНАГҮЙ

Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой 34 малшад болон тугалшадай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эршэ һуларнагүй, харин үдэр ерэхэ бүри улам шангадана. Һаяхан мүрысөөнэй август һарын дүн согсологдобо.

Энэ шанга тэмсэлдэ эрхим амжалта туйлаһан малшад эндэ олон. Мал адуулагшад А. Аврамов, В. Борисов, В. Дунаев, И. Халбаев, У. Никитина, И. Михайлов гэгшэд августда малаа һайнаар таргалуулаа. Жэшээлхэдэ, нүхэр Аврамов даажа абаһан 140 тугалайнгаа шэгнүүрые бүхыдэнь 52 центнерээр нэмээгээ гэхэ гү, али мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 1265 граммаар нэмээһэн байха юм. В. Борисов мүн лэ һайнаар ажаллажа, харууһалдаг малайнгаа нэмэлтэ шэгнүүрые бүхыдэнь 54 центнертэ хүргэһэн, толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхэдээ 1160 граммаар нэмээһэн байна. Энэ һарада мал адуулагша Иван Халбаев бүхы малайнгаа шэгнүүрые 50 центнерээр нээмээгээ гэхэ гү, али тугал бүхэнэйнгээ шэгнүүрые сүүдхэдээ 992 граммаар нэмээһэн байна.

Энэ жэлэй сагай уларил муу байжа, малшад, тугалшадай харюусалга улам ехэ болоо һэн. Хүсэ шадалаа гамнангүй, эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллаһан малшад лэ ажалдаа амжалта туйлаһан байна. Малаа һайнаар таргалуулжа, шэгнүүрыень нэмээхын тулада тэдэнэр үүр хираанаар малаа бэлшээридэ гаргадаг, үдэшэ орой болотор адуулдаг, саг болзортонь үһалдаг байгаа.

Д. ДОРЖИЕВ.

Спорт

БУРУУ ШИИДХЭБЭРИ ГАРГАҺАНАЙ ГЭМЭЭР

Хүнгэн атлетикээр Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн һаяхан Южно-Сахалинск хотодо боложо дүүрэбэ. Алас-Дурна зүгэй автономито республиканууудай, областьнуудай, хизаарнуудай, хүнгэн атледүүдэй суглуулагдамал команда энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байна.

Нёдондо жэлэй зонын чемпион — Хабаровска хизаарай спортсменүүд энэ удаадашье бэлэдхэл һайнтай байжа, илажа гараа. Примориин хизаарай, Сахалинай областиин түлөөлэгшэд шангай удаадахи һууринуудые эзэлбэ. 18 хүнһөө бүридэһэн манай республикын суглуулагдамал команда гурбадахи һуурида гараха байһан аад, судьянарай буруу шиидхэбэри гаргаһанай гэмээр аяар табадахи һуурида түригдэшэһэн байха юм. Арбан зүйлөөр мүрысэдэг манай бэрхэ спортсмен Андрей Чебунин («Труд») түрүүшын үдэрһөө эдэбхитэй һайнаар мүрысэжэ, түрүү һуури эзэлжэ ябаба. Зургаадахи зүйлдэ — дабалтануудтай 110 метрэй урилдаанда алдуу хэбэ гэжэ судьягай шиидхэхэдэнь, тэрэ мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ аргагүй болобо. Иигэжэ командамнай олон очкогоо гээһэн байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, Чебунин 10 зүйлөөр дүн хамта 6700 шахуу очко абаха аргатай байгаа бшуу.

Үнгэрһэн һарада Саратов хотодо болоһон СССР-эй хүдөөгэй спортсменүүдэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ мүнгэн медальда хүртэһэн манай бэрхэ спортсменка, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй багша Мария Зырянова 400 метрэй зайда урилдахадаа, 56,8 секунда саг харуулан, илажа гараа.

Буряадай багшанарай институдай студентка Светлана Тегелешкина дабалтануудтай 200 метрые 29,4 секунда соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Энэнь республикын шэнэ рекорд болоно.

— Манай республикын бэрхэ, хүнгэн атледүүд — мүн энэ институдай студентнэр А. Ерматов, В. Массовер, И. Адактуев, Н. Рычкова, Г. Гафаров гэгшэд бэлэдхэл һайнтай, илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байжа, шангай һууринуудта гараһан байна, — гэжэ манай суглуулагдамал командын тренер Владимир Лазаревич Балдаев хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Футбол

ҮШӨӨ НЭГЭ ОЧКО...

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын футболистнуудай дунда ээлжээтэ — хорин наймадахи уулзалга үнгэргэгдэһэн байна. Сентябриин 14-нэй үдэр 12 командын футболистнууд наадаһан байба.

Мүрысөөнэй таблицада түрүү һууринуудай нэгые буляалдажа ябаһан Благовещенскын «Амур» командын футболистнууд Челябинскын «Локомотивта» айлшална, талмайн эзэдые 0:2 тоотойгоор шүүгээ. Тиигэжэ тэрэ дахинаа хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болобо.

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Тюмениин «Нефтяник» командада айлшалаа. Талмайн эзэдтэй наадахадаа тэнсэжэ (2:2), нэгэ очко өөртөө бэшүүлбэ. Зүгөөр ээлжээтэ энэ уулзалгын удаа гурбан команда 30—30-аад очкотой болоһон байба. Тиихэдээ сохижо оруулһан бүмбэгынгөө тоогоор Хабаровскын футболистнууд «Сэлэнгэ», «Нефтяник» командануудай урдань гараба ха юм. Хабаровскын СКА команда өөрынгөө стадион дээрэ Новосибирскын «Чкаловец» командые 1:0 тоотойгоор шүүһэн байба.

Мүн Владивостогой «Луч» команда өөрынгөө стадион дээрэ Омскын «Иртыш» командые 3:1 тоотойгоор шүүгээд табиба. Тиин эдэнэр мүрысөөнэй таблицада нэгэ һуури урагшаа дабшаһан байна. Гэртээ наадаһан Нижний Тагилай «Уралец» Шэтын «Локомотивые» 2:0 Южно-Сахалинск хотын «Сахалин» команда Курганай «Зауралец» командые 3:1 тоотойгоор шүүбэшье, урагшаа дабшажа шадабагүй. Юуб гэхэдэ, эдэнэрэй урдань гараад ябаһан командануд нэгэ-хоёр очкогоор түрүүлээхэй ха юм.

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд удаадахи дүрбэн уулзалгануудаа өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэхэ байна. Түрүүшынь наадан сентябриин 23-да үнгэргэгдэхэ.

Манайда айлшаар Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан» команда ерэхэ болонхой. Сентябриин 27-до, октябриин 1, 5-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхэ наадан да Хабаровскын СКА, Владивостогой «Луч», Южно-Сахалинскын «Сахалин» командануд ерэхэ болоно.

Уншагшадай анхарал да мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Командануул	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Динамо» Барнаул	27	15	10	2	49:14	40
«Амур» Благовещенск	27	13	8	6	33:22	34
«Вулкан» П. Камчат.	26	14	5	7	33:17	33
«Луч» Владивосток	26	13	6	7	48:28	32
«Автомобилист» Красн.	27	14	3	10	37:29	31
СКА Хабаровск	26	11	8	7	42:35	30
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	27	11	8	8	32:28	30
«Нефтяник» Тюмень	28	11	8	9	35:35	30
«Чкаловец» Н Сибирск.	28	11	7	10	31:30	29
«Уралец» Н. Тагил	28	11	6	11	42:33	28
«Иртыш» Омск	28	9	8	11	30:41	26
«Торпедо» Томск	27	10	5	12	24:40	25
«Зауралец» Курган	28	9	6	13	31:35	24
«Локомотив» Шэтэ	27	6	10	11	17:25	22
«Сахалин» Ю. Сахалинск	26	7	7	12	21:30	21
«Авиатор» Эрхү	27	7	6	14	29:46	20
«Шахтер» Прокопьевск	27	5	8	14	18:36	18
«Локомотив» Челябинск	28	5	5	18	22:49	15

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Модо бэлэдхэгшэдэй халуун хаһа» — түрүү бэшэг. Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай материалнуудай суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бүхы аргаар» — С. Шишмаревой корреспонденци. Орон доторнай. БАМ-ай һонин.

Гурбадахи хуудаһанда. Горсоведэй гүйсэдкомдо. «шэнэһэнэй витаминууд» — АПН-эй статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Балтиин далайн эрьеһээ ерэһэн бэшэгүүд» — А. Коротаевагай корреспонденци. Нютаг нютагай һонин. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Танда, эдир наһатан». 15.05 — Шэнэ һонин. 15.15 **Үнгэтэ.** «Фаэтон — наранай хүбүүн» — мультфильм. 15.35 — «Хүн ба хуули». 16.05 — Урда, урдын жэлнүүдэй кинолентэнүүд. «Кукла с миллионами» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 17.20 — «Интернациональна дуун» — документальна фильм. 18.00 — «Саад соо, огородто» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.30 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа.

«Орбита». 19.00 — «Время» — шэнэ һониной программа. 19.30 — **Үнгэтэ.** Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канада—СССР.

Улаан-Үдэ. 21.30 — Телевизионно һонин. 21.50 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал (буряадаар).

«Орбита». 22.30 — **Үнгэтэ.** «1974 оной дуун». 23.15 — «Тюменьдэ болоһон уулзалганууд». Уран зохёолой дамжуулга. 24.00 — «Время» — шэнэ һониной программа. 00.30 — «Танай һанал бодол» — концерт. 01.00 — **Үнгэтэ.** Футбол. Кубогта хүртэһэн командануудай кубок эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Динамо» (Киев) — ЦСКА (Софи). 2-дохи тайм. Киевһээ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 17.20 — Эстрадна дуунай фестиваль «Сопот-74» Польшоһоо дамжуулга хэгдэхэ. 18.50 — 19.00 — Техническэ забһарлал.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Морито цирк» — документальна фильм. 19.30 — «Дело Церник» — уран һайханай фильм. 21.10 — Опереттэнүүдһээ хэһэгүүд.

«Орбита». 21.30 — **Үнгэтэ.** Молдавиин дуунууд ба хатарнууд. 21.50 — Документальна фильм.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

БОНН

Эб найрамдалай, харилсаа холбооной аша туһада

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр 1973 оной май һарада Бонндо ерээд байха үедэ гар табигдаһан хэлсээнүүд, ФРГ-гэй ба ГДР-эй хоорондохи договор ФРГ-гэй ба Советскэ Союзай хоорондын политическэ, экономическа, научно-техническэ, соёлой харилсаае бүхы талаарнь хүгжөөхэ һайн үндэһэ һуури байгуулна гээд Германиин Компартиин правлениин Президиумэй гэшүүн К. Эрлебахай «Унзере цайт» газетэдэ тунхаглуулһан статья доторнь хэлэгдэнэ.

1970 онһоо хойшо ФРГ гэй, Советскэ Союзай хоорондохи экономическа харилсаан нилээд хүгжэһэн байна гээд статья дотор тэмдэглэгдэнэ. Энэ үе соо хоёр ороной хоорондын худалдаа наймаанай эрьесэ хоёр дахин дээшэлжэ, 1973 ондо 5 миллиард маркада хүрэһэн байгаа. Тиигэжэ ФРГ-гэй Советскэ Союзай хоорондохи худалдаа наймаан нилээд үргэдөө.

БОНН

Депутадай мэдүүлгэ

ТАСС

«ФРГ-тэй баталһан договорнуудаа, хэлсээнүүдээ СССР хэлбэришэгүй бэелүүлнэ», — гэжэ СДПГ-һээ бундестагай депутат К.-Г. Ханзен мэдүүлбэ. ФРГ-гэй бундестагай, ландтагуудай, муниципальна органуудай залуу депутадуудай делегациин бүридэлдэ орожо СССР-тэ ошоһоноо тэрэ бүсажа ерэһэн байна.

Совет хүн зоной гэр байра барилгын, элүүрые хамгаалгын, һуралсалай ба байдал һайжаруулгын талаар Советскэ Союз туйлай ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ К.-Г. Ханзен тэмдэглэбэ.

ПРАГА

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

ТАСС

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын, Урда Вьетнамай арад зоной гансахан түлөөлэгшэ — Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын хүтэлбэри доро хэһэн үнэн зүб тэмсэлдэнь Урда Вьетнамай арад зондо пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үнэн байдаг Чехословаки саашадаашье ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхээр шиидэнхэй гэжэ НФОЮВ-ай ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ, РЮВ-эй ВРП-гэй Зүбшэлэлгын Соведэй Түрүүлэгшэ Нгуен Хыу Тхо түрүүтэй РЮВ-эй делегациин ЧССР-тэ ерэһэн тухай эндэ тараагдаһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ социалис хани харилсаата оронуудай ехэ хүсэлэл оролдолго гаргажа байһые хоёр тала үндэрөөр сэгнээ гээд коммюнике дотор заагдана. Советскэ Союзтай, Польшотой, ГДР-тэй, ЧССР-тэй ФРГ-гэй хэһэн договорнууд, Баруун Берлин тушаа дүрбэн талын хэлсээн Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар ехэ удха шанартай байна. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэевропын зүблөөе дары дүүргэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

АДДИС-АБЕБЭ

Арад зон һайшаан дэмжэнэ

ТАСС

Император Хайле Селассие I гэгшые тушаалһаань буулгаһан тухай декредые, Эфиопиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые залан хүтэлбэрилхэ комитедэй дотоодын ба гадаадын политикын программые ороной үргэн ниитэ арад зон һайшаан угтаба. Ниислэлэй радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Эфиопиин бүхы заха булангуудһаа телеграммануд комитедэй адресаар эльгээгдэнэ. Тэрэнэй шухала шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжэжэ байһанаа эдэнэр мэдүүлнэ. Урдын зонхилогшодой гэмээр үлэсхэлэн хооһон байдалһаа боложо, хэдэн арбаад мянган таряашадай үхэһэн Волло провинциин, Харар хотын, Арусси провинциин ба бусад нютагуудай хүн зон иимэ бэшэгүүдые Аддис-Абебэдэ эльгээһэн байна.

Орон дотор үндэһэн хубилалтануудые хэхэ тухай тэрэнэй комитедэй абаһан хэмжээнүүдые Эфиопиин хэблэл мүн лэ һайшаана.

БУХАРЕСТ

XI съездэдэ РКП-гэй ЦК-гай тезисүүд

ТАСС

Байгша оной ноябрь һарада болохо «XI съездэдэ Румыниин Коммунис партиин Центральна Комитедэй тезисүүдые» РКП-гэй ЦК-гай орган — «Скынтейя» газетэ тунхаглаба.

Энэ түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын дүрбэн жэлэй турша соо обществын материально-техническэ баазые хүгжөөлгэдэ, арад зоной байдал һайжаруулгада туйлагдаһан амжалтанууд тезисүүд дотор тэмдэглэгдэнэ. Румынида социалис общество байгуулха хэрэгтэ коммунистнуудай, бүхы арад зоной урда табигдаһан гол зорилгонууд элирхэйлэгдэнэ. Үйлэдбэриин саашанхи харилсаанай, социалис демократи хүгжөөлгын, социалис гүрэнөө бэхижүүлгын талаар партиин бэелүүлхэ хүдэлмэридэ тезисүүдэй зарим бүлэгүүд зорюулагданхай.

ДАККА

Коммунистнууд түрүү зэргэдэ

ТАСС

Эдэ үдэрнүүдтэ Бангладешэй Республикада хүшэр бэрхэтэй саг тохёолдожо байна. Бороо хурын ехээр ороһонһоо уламжалан, үер боложо, һуурин тосхонуудта, адууһа малда, хүдөө ажахын ургамалда ехэ гарза хохидол ушаруулаа. Тиимэһээ Бангладешэй Компартиин ЦК-гай секретариат эдэ бүгэдые аршалан хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха уряатайгаар партиин бүхы гэшүүдтэ, патриотическа хүсэнүүдтэ, түрүү үзэлтэй ба ниитын эмхинүүдтэ, бүхы арад зондо хандаһан байна.

Бангладешэй Коммунис партиин ЦК-гай секретариадай заседани Даккада боложо, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэдэнь, хүн зондо туһалха һайн дуранай бригадануудые, бүлэгүүдые байгуулхаар шиидхэбэ.

Үерэй аюулай хойшолонгуудые усадхан зайсуулхын тула Бангладешэй коммунистнууд ехэ хүдэлмэри хэнэ.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИНУУДТА

ТАСС

Энэ һуралсалай жэлдэ таби мянга гаран хүн ДРВ-гэй 37 дээдэ һургуулида һураха байна. Һуралсалай жэл республика дотор октябриин 1-дэ эхилхэ.

Энэ жэлдэ барилгын институдуудта, хүдөө ажахын академинүүдтэ һураха дуратайшуул олон байгаа. Дайнда ехээр һандарһан демократическа Вьетнамай һууурин тосхонуудые, хото городуудые, фабрика, заводуудые һэргээн бодхоохын тула олон тоото инженер-барилгашад, архитекторнүүд хэрэгтэй. Демократическа Вьетнамай хүдөө ажахые олон һалбаритай болгохо гэһэн зорилго ДРВ-гэй парти, правительство урдаа табиһан байна. Тиимэһээ агрономууд, зоотехнигууд, хүдөө ажахын машинануудай конструкторнууд хэрэгтэй. Энэ жэлдэ барилгын институдуудта, хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудта студентнэрые абалга 25 процентээр үргэдхэгдөө.

ДРВ-гэй студентнэр зунайнгаа амаралтые аша үрэ ехэтэйгээр үнгэргэбэ. Һургуулинуудые, лабораторинуудые һэргээлгэдэ, эрдэм наукын ба ажахын элдэб барилгануудые, байшан гэрнүүдые бодхолгодо эдэнэр хабаадаһан байна.

Һүүлэй үедэ ороной дээдэ һургуулинуудай һуралсалай үндэһэ һуури нилээд үргэдхэгдөө. Предприятинууд шухала хэрэгтэй станогуудаар, түхеэрэлгэнүүдээр институдуудай дэргэдэхи мастерскойнуудые хангаба.

Үндэһэн мэргэжэлтэдээ бэлдэхэдэнь, аха дүү социалис оронуудай багшанар республикада ехэ туһа хүргэнэ. Москвадахи Морис Торезэй нэрэмжэтэ гүрэнэй харийн хэлэнэй багшанарай институдай бүлэг багшанар һаяхан эндэ ерэһэн байна. Эдэнэр вьетнам студентнэргэ ород, англи, француз хэлэ зааха юм.

Энэ жэлдэ Вьетнамай хэдэн мянган залуушуул аха дүү социалис оронуудай дээдэ һургуулинуудта һурахаар эльгээгдэ.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

ООН-ой Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэр нээгдэһэн XXIX сессидэ гадаадын хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна. 111 асуудал сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна гэжэ газетэнүүд мэдээсэхэ зуураа, тэдэнэй гол шухала зүйлнүүдые Советскэ Союз, бусад социалис оронууд дурадхаба гээд тэмдэглэнэ. Кипрэй ба Дутын Зүүн зүгэй асуудалнууд эндэ хэлсэгдэхэ гол шухала зүйлнүүд болоно.

Сириин Араб Республикын президент, Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин генеральна секретарь Хафез Асадай хани ёһоной албанай хэрэгээр Болгариин Арадай Республикада ерэһэн тухай Болгариин газетэнүүд үргэлөөр бэшэнэ. Адли тэгшэ эрхын, үнэн зүрхэнэй хани барисаанай гол ёһонуудые үндэһэ болгоһон НРБ-гэй ба Сириин хоорондохи харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна гэжэ Болгариин хэблэл мэдээсэнэ. Хоёр ороной хоорондын экономическа ба соёлой харилсаа холбоон тухай хэлсээнүүдтэ гар табигдаа.

ГДР-тэ үүсхэлшэдэй хүдэлөөнэй улам дэлгэржэ байһан ушарта зорюулагдаһан түрүү бэшэгые СЕПГ-гэй ЦК-гай орган «Нойес Дойчланд» газетэ толилбо. Республикын ажалшадай дүрбэнэй нэгэ хубинь энэ хүдэлөөндэ хабаадана гэжэ газетэ мэдээсэбэ. Нёдондо жэл эдэнэй оруулһан уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 3,6 миллиард маркын ашаг олзо абтаһан байна.

(ТАСС).

КАНБЕРРЭ

Министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Сентябриин 15-да Номгон далай дээрэхи Атолла Муруроа гэжэ районгохи туршалгын полигон дээрэ Франци ээлжээтэ ядерна тэһэлэлгэ агаарта хээ гээд Австралиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Уиллиси мэдүүлээ. Энэ тэһэлэлгые буруушаажа байһан тухайдаа Австралиин правительство мэдүүлнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

АДДИС-АБЕБЭ

Залан хүтэлбэрилхэ комитедэй мэдүүлгэ

ТАСС

Эфиопиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые залан хүтэлбэрилхэ комитет гүрэнэй толгойлогшын уялгануудые даажа абаад, хан хүбүүн Асфа Восеной бусажа ерэтэр ороноо хүтэлбэрилхэ юм гэжэ соносхоо.

Комитет өөрынгөө нэрэһээ элдэб декредүүдые гаргаха, хуули гаргаха бусад зорилгонуудые дүүргэхэ байна гэжэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Гүрэнөө хамгаалгын ба дотоодын аюулгүй байдалай асуудалнуудые шиидхэхэ, дайнда орохо гү, эб найрамдал хангаха тухай соносхохо, ороной гадаадын ба дотоодын политика тодорхойлон бэелүүлхэ байна.

Энээнһээ хойшо тэрэнь Эфиопиин Саг зуурын сэрэгэй зургаанай комитет гэжэ нэрлэгдэхэ юм гээд комитет мүн лэ соносхобо.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной сентябриин 18. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00551. Заказ №